

6. juli 2005 J.nr. 2720 bc/kr

☎ 33145949 📠 29 e-mail bc@akf.dk

Notat

Analyse vedrørende voksen-, efter- og videreuddannelse: Brugerundersøgelse

L:\WP\FORLAG\BC\Notater\VEU.doc

Forord

I notatet belyses omfanget og karakteren af voksen-, efter-, og videreuddannelsesaktiviteter (VEU-aktiviteter) i Danmark, og deltagere og ikke-deltagere sammenlignes på en lang række baggrundskarakteristika. Derudover indeholder notatet en analyse af deltagernes formål med at deltage og deres omkostninger i forbindelse med deltagelsen.

Notatet er rekvireret af Trepartsudvalget om livslang opkvalificering og uddannelse for alle på arbejdsmarkedet, som blev nedsat af regeringen i 2004 og bl.a. har til opgave at analysere og vurdere den nuværende voksen- og efteruddannelsesindsats i forhold til de fremtidige udfordringer. Notatets analyser bygger hovedsageligt på en spørgeskemaundersøgelse vedrørende deltagelse i VEU, som SFI Survey gennemførte for Trepartsudvalget i foråret 2005.

Analyserne er gennemført af forsker Bjørg Colding og studentermedhjælper Lene Rasmussen fra akf. Litteraturstudiet i bilag 2 er gennemført af adjunkt Anne Larson, Danmarks Pædagogiske Universitet.

Bjørg Colding, 6. juli 2005

Indhold

1.	Sammenfatning	3
2.	Indledning	4
2.1	Formål	4
2.2	Definitioner af VEU.....	4
2.3	Data	5
3.	Omfang og karakter af VEU	7
4.	Karakteristika for deltagere og ikke-deltagere i VEU-aktiviteter	9
5.	Formål og vilkår for deltagelse	19
	Litteratur	21
Bilag 1:	Karakteristika for deltagere og ikke-deltagere: Detaljerede grupper af VEU	22
Bilag 2:	Sammenfatning af tidligere undersøgelser vedrørende deltagelse i voksen- og efteruddannelse	44
	1. Omfanget af voksen- og efteruddannelsesaktiviteten	45
	2. Vilkårene for deltagelse i voksen- og efteruddannelse	46
	3. Hvad karakteriserer deltagerne?	50
	4. Fordelingen mellem formel, ikke-formel og uformel uddannelse	51
	5. De ufaglærtes deltagelse i voksen- og efteruddannelse	53
	6. Sammenfatning	53
	Kilder	54

1. Sammenfatning

Analyserne i dette notat viser, at over 60% af gruppen af beskæftigede og ledige deltog i mindst en VEU-aktivitet i 2004. Langt de fleste deltog i interne kurser på virksomheden og/eller i kurser udbudt af private foreninger/organisationer/firmaer. Datagrundlaget for analyserne er en spørgeskemaundersøgelse. Opregnes antallet af dage brugt på VEU i 2004 til populationsniveau, og omsættes dette tal til antal fuldtidskursister, viser analyserne, at 199.000 personer deltog i VEU i 2004, heraf 39.600 i private kurser og 35.000 på interne kurser på arbejdspladsen. Varighederne af de private og interne kurser er relativt korte, hvorfor de ikke tæller så meget, når der regnes i fuldtidskursister. Ud over disse VEU-aktiviteter tilegner over halvdelen af de beskæftigede sig i meget høj eller høj grad viden eller færdigheder på deres arbejde, såkaldt uformel læring, primært gennem selve arbejdet og kolleger og arbejdsgrupper.

To ud af tre begrundet deres deltagelse i VEU-aktiviteter med et ønske om personlig og karrieremæssig udvikling. Der er, lidt overraskende, ikke den store forskel på andelen af ufaglærte, faglærte og personer med en videregående uddannelse, der siger, at dette er en vigtig begrundelse for deltagelse.

Sammenligner man beskæftigede og ledige, der har deltaget i en eller flere offentlige VEU-forløb, interne kurser og/eller private kurser med ikke-deltagere fremgår det, at kvinder, aldersgruppen 25-49 år, personer med en videregående uddannelse, personer, der er ansat i det offentlige, og personer, der er ansat på arbejdspladser med mere end 20 ansatte, deltager relativt mest i VEU-aktiviteter. Modsat deltager ufaglærte og ansatte i bygge- og anlægsbranchen, handel, hotel- og restaurationsbranchen samt i landbruget relativt lidt. Et overraskende resultat, som dog er i overensstemmelse med andre undersøgelser, er, at indvandrere deltager stort set lige så meget i VEU-aktiviteterne som andre befolkningsgrupper. Derimod deltager de i mindre omfang i uformel læring.

Sammenligner man ufaglærte, faglærte og personer med en videregående uddannelses brug af VEU-aktiviteter i forskellige brancher og i virksomheder af forskellig størrelse viser det sig, at personer med en videregående uddannelse i alle tilfælde bruger VEU mest, og at de ufaglærte bruger VEU mindst. Der er dog nogen forskel på, hvor stor spredningen i deltagelsesprocenten i brancherne er, og hvorvidt de faglærte er tættere på de ufaglærte eller personer med en videregående uddannelse. Spredningen er eksempelvis stor i sektoren for offentlige og personlige tjenester og i industrien, mens den er mindre i bygge og anlæg og transport, post og tele. Deltagelsesprocenten er for alle tre uddannelsesgrupper større på virksomheder med mange ansatte, men virksomhedens størrelse betyder mere for de ufaglærte og de faglærte end for personer med en videregående uddannelse.

Opdeles VEU-aktiviteterne, viser analyser af de beskæftigedes brug af VEU, at offentlig VEU bruges relativt meget af de helt unge 17-24-årige og meget lidt af aldersgruppen over 60 år. Interne kurser på arbejdspladsen og private kurser bruges relativt meget af personer med en videregående uddannelse, af funktionærer og tjenestemænd samt af ansatte med ledelsesansvar. Tilsvarende resultater findes for uformel læring.

Analyserne viser også, at ledige i højere grad deltager i almen og erhvervsrettet VEU sammenlignet med beskæftigede. At færre ledige samlet set deltager i VEU-aktiviteter end beskæftigede kan derfor især tilskrives, at de i sagens natur i langt mindre omfang deltager i interne kurser på virksomhederne.

Resultaterne i dette notat korresponderer i de fleste tilfælde med resultater fra tidligere undersøgelser. Disse undersøgelser har modstridende resultater med hensyn til, om ledige eller beskæftigede bruger VEU mest. I dette notat er resultatet, at de beskæftigede bruger VEU mest. Notatets beregning af antal fuldtidskursister, der deltog i VEU i 2004, er noget højere end tidligere undersøgelsers beregninger, men om dette skyldes metodiske forskelle, kvalitetsproblemer med variabelen for varighed i Brugersurvey 2004 eller til dels er udtryk for en faktisk stigning er uklart.

2. Indledning

I indledningen præsenteres henholdsvis formålet med analyserne, centrale definitioner og datagrundlaget.

2.1 Formål

Formålet med notatet er at belyse omfang og karakter af voksen-, efter-, og videreuddannelsesaktiviteter (VEU-aktiviteter) i Danmark, og hvad der karakteriserer deltagere og ikke-deltagere. Derudover indeholder notatet en analyse af deltagernes formål med at deltage og deres omkostninger i forbindelse med deltagelsen. Der er gennem årene lavet en række undersøgelser af VEU-aktiviteter i Danmark. Resultaterne i dette notat vil, med udgangspunkt i Larson (2005), blive sammenholdt med resultaterne fra disse tidligere undersøgelser.

Som det fremgår af Larson (2005) kan VEU-aktiviteter defineres på mange forskellige måder, ligesom analyserne kan afgrænses til forskellige befolkningsgrupper. VEU defineres her som et overordnet samlebegreb for uddannelses- og undervisningsaktiviteter, der i deres formål, indhold og tilrettelæggelse retter sig særligt mod voksnes uddannelsesbehov, og/eller som i deres indhold bygger oven på en allerede gennemført grunduddannelse og/eller erhvervserfaring. VEU dækker såvel offentligt som privat udbudte og finansierede aktiviteter. Det anvendte datamateriale, som beskrives i detaljer i næste afsnit, indeholder information om en lang række individuelle VEU-kurser, der overordnet kan grupperes i følgende fire kategorier: offentligt udbudt VEU, interne kurser på virksomheden, private kurser og folkeoplysende undervisning.

Notatet fokuserer hovedsageligt på de beskæftigedes brug af VEU, idet de ledige dog også inddrages i forbindelse med opgørelser af det samlede omfang og karakter af VEU-aktiviteter med henblik på bedre at kunne sammenligne med offentligt tilgængelige statistikker. Hvilken population, den enkelte tabel omfatter, vil fremgå af såvel titler som noter til tabellerne. Folkeoplysende undervisning indgår ligeledes kun i enkelte tabeller vedrørende omfang og karakter af VEU-aktiviteter. Grunden er, at selv om deltagelse i folkeoplysende undervisning udtrykker en vilje til at bruge tid på uddannelse, er det ikke klart, at kurset har direkte erhvervsmæssig betydning.

I resten af afsnit 2 beskrives centrale definitioner og datamaterialet, herunder kvaliteten af data, og hvordan VEU-aktiviteterne grupperes. Resultater for omfang og karakter af VEU præsenteres i afsnit 3. I afsnit 4 sammenlignes deltagere og ikke-deltagere på en række karakteristika som bl.a. køn, uddannelse og faggruppe for hovedgrupper af VEU-aktiviteter. Deltagernes formål og vilkår for deltagelse analyseres i afsnit 5. I bilag 1 præsenteres en lang række tabeller for mere detaljerede grupper af VEU. Disse er efter aftale ikke kommenteret, men en læsevejledning er indsat først i bilaget. Endelig gengives Larsons (2005) sammenfatning af tidligere undersøgelser i bilag 2.

2.2 Definitioner af VEU

I analyserne anvendes forskellige grupperinger af VEU-aktiviteter fra en detaljeret opdeling på de enkelte kursustyper til en aggregeret sammenligning af deltagere og ikke-deltagere. I det følgende beskrives kort, hvilke VEU-aktiviteter de enkelte grupper omfatter.

Uformel læring

Deltagere i uformel læring defineres som personer, der har svaret, at de ”i meget høj grad” eller ”i høj grad” må lære nye ting, fx tilegne sig ny viden eller nye færdigheder, i deres arbejde.

Almen VEU

Omfatter forberedende voksenundervisning, hf, almen voksenundervisning og dansk for udlændinge.

Erhvervsrettet VEU

Omfatter arbejdsmarkedskurser/uddannelse og grundlæggende voksenuddannelse og voksenerhvervsuddannelse.

VEU på videregående niveau

Omfatter diplom- og masteruddannelse; VVU-uddannelse/akademiuddannelse som fx merkonom, teknonom; enkeltfag eller en helt kort uddannelse på en offentlig institution som fx handelsskole, teknisk skole, handelshøjskole, seminarium eller universitet.

Offentlig VEU

Omfatter almen VEU, erhvervsrettet VEU og VEU på videregående niveau.

Interne kurser

Defineres som et kursus specielt tilpasset virksomhedens behov, afholdt med særligt henblik på virksomhedens medarbejdere, og som kun medarbejdere fra virksomheden kan deltage i. Kurset behøver ikke være blevet afholdt på selve virksomheden. Kurserne kan udbydes af såvel offentlige som private kursusarrangører. I spørgeskemaet indgår endvidere et spørgsmål til respondenter om deltagelse i anden undervisning eller kursus. Denne opsamlingskategori inkluderes i nogle tabeller i notatet under interne kurser, hvilket der i så fald er gjort opmærksom på i en note.

Private kurser

Kurser udbudt af fagforeninger eller arbejdsløshedskasse, arbejdsgiverorganisation eller erhvervsorganisation, anden organisation, privat kursusarrangør, konsulentfirma o.l. eller en anden type privat firma.

Folkeoplysende undervisning

Omfatter aftenskolekurser, deltagelse på folkeuniversitetet, på folkehøjskole eller på daghøjskole.

Deltagere i VEU

Omfatter personer, der har deltaget i et eller flere offentlige VEU-forløb, interne kurser og/eller private kurser.

2.3 Data

Notatets analyser bygger hovedsageligt på en spørgeskemaundersøgelse vedrørende deltagelse i VEU, som blev gennemført af SFI Survey som telefoninterview i perioden februar – maj 2005. Referenceperioden for deltagelse i VEU er året 2004. Spørgeskemaundersøgelsen (herefter Brugersurvey 2004) omfatter en tilfældig stikprøve af VEU-deltagere og ikke-deltagere, der var i alderen 18-64 år pr. 1.4.2005. Der blev opnået interview med i alt 8.599 personer, hvilket svarer til en svarprocent på 59,5.

SFI (2005) har udarbejdet notatet ”Brugersurvey 2004. Redegørelse for data mv.”, hvori det fremhæves, at svarprocenten er særlig lav blandt udenlandske statsborgere¹ og kontanthjælpsmodtagere, og at svarprocenten varierer ganske kraftigt med både stilling og højeste fuldførte uddannelse. På denne baggrund blev det besluttet at vægte besparelserne med udgangspunkt i højeste fuldførte uddannelse og stilling. Formålet hermed er at sikre en højere grad af repræsentativitet med hensyn til disse to centrale baggrundsvariabler.

I forbindelse med udarbejdelsen af vægtene blev det klart, at der var en diskrepans mellem respondenternes eget oplyste uddannelsesniveau og deres uddannelsesniveau ifølge Danmarks Statistiks uddannelsesregistre, hvilket dog ikke er et unikt problem for denne spørgeskemaundersøgelse. Da registre forventes at være mest pålidelige, anvendes registeroplysninger om de enkelte personers uddannelse i notatets analyser. Uddannelse opdeles i tre grupper: ufaglærte, faglærte og personer med en videregående uddannelse. Ufaglærte omfatter personer med grundskolen eller en gymnasial uddannelse som højeste fuldførte uddannelse. Faglærte omfatter personer med en erhvervsfaglig uddannelse som højeste fuldførte uddannelse, og personer med en videregående uddannelse har enten fuldført en kort-, en mellem-

¹ Svarprocenten er så lav for udenlandske statsborgere, at gruppen kun indgår i analyser af deltagere/ikke-deltagere, da det ikke er muligt at gennemføre analyser på et mere detaljeret niveau.

lang-, en bachelor-, eller en lang videregående uddannelse.

En central del af spørgeskemaet vedrører de enkelte VEU-kurser. Et spørgsmål handler om, hvorvidt respondenter har deltaget i den pågældende aktivitet. Det er dog ikke muligt på baggrund af svarkategorierne at afgøre, hvor mange gange respondenter har deltaget, hvorved det ikke er muligt at opgøre det samlede antal VEU-forløb. Den enkelte respondent kan imidlertid deltage i et eller flere forløb inden for eksempelvis kategorien almen VEU, ligesom respondenter kan deltage i forløb i flere forskellige kategorier, eksempelvis almen VEU, erhvervsrettet VEU og interne kurser. Derfor vil tabeller, der har til formål at analysere VEU-aktiviteter opdelt på grupper eller på den enkelte VEU-aktivitet, have VEU-forløb frem for personer som beregningsenhed, fordi den enkelte respondent kan optræde flere gange afhængigt af, hvor mange forløb vedkommende har deltaget i.

Et andet spørgsmål handler om, hvor lang tid undervisningen på det pågældende VEU-kursus sammenlagt varede i 2004. Det fremhæves i spørgeskemaet, at hvis respondenter har deltaget i flere kursusforløb, skal den samlede tid anføres. Herved er det muligt at beregne den gennemsnitlige kursusvarighed pr. kursusdeltager, men det er ikke muligt at opgøre den gennemsnitlige varighed pr. kursusforløb, da varigheden af det enkelte forløb ikke er til rådighed og antallet af kursusforløb heller ikke er kendt.

I forbindelse med spørgsmålet om kursusvarighed fremhæves det i spørgeskemaet, at der tænkes på undervisningens omfang, som ikke nødvendigvis er det samme som varigheden i kalendertid. Hvis respondenter eksempelvis over otte uger har deltaget to timer om ugen i et kursus, skal den samlede anførte tid være 16 timer. Analyserne tyder imidlertid på, at en række respondenter har misforstået dette spørgsmål. Eksempelvis er der respondenter, der har svaret, at de har deltaget 52 uger i to forskellige VEU-kurser, altså har været to år på kursus i 2004. På denne baggrund må opgørelser af tidsforbrug i notatet tages med forbehold.

Da antallet af besvarelser for en række enkelte VEU-kurser er for lille til at gennemføre analyser med en rimelig grad af sikkerhed blev det besluttet at gruppere VEU-kurserne, jf. notat af 10. maj 2005 fra Trepartsudvalgets sekretariat, som følger (se afsnit 2.2 for detaljer):

- Almen VEU
- Erhvervsrettet VEU
- VEU på videregående niveau
- Offentlig VEU
- Interne kurser
- Private kurser
- Folkeoplysende undervisning

Stikprøven i dette notat, som omfatter både beskæftigede og ledige, er på 7.759 personer,² hvilket omregnet til populationsniveau ved brug af de udregnede vægte svarer til 2.540.914 personer. Afgrænsningen af stikprøven til beskæftigede og ledige gennemføres på baggrund af undersøgelsens spørgsmål om respondentens hovedbeskæftigelse på interviewtidspunktet. Det er således ikke hovedbeskæftigelsen på kursustidspunktet, der afgør, om respondenter kategoriseres som beskæftiget eller ledig.³

² Personer under uddannelse og pensionister og øvrige uden arbejde inddrages ikke i analyserne.

³ Spørgeskemaet indeholder ikke oplysning om hovedbeskæftigelse i 2004, og registerdata er ikke til rådighed for 2004.

3. Omfang og karakter af VEU

Formålet med dette afsnit er at give et overblik over antal kursUSDeltagere i de enkelte VEU-aktiviteter, den gennemsnitlige og samlede varighed af VEU-forløbene, samt hvor mange der slet ikke deltager i VEU-aktiviteter overhovedet.

Tabel 3.1 viser, at det samlede antal VEU-forløb opregnet til populationsniveau er godt 2,6 mio. Heraf udgjorde almen VEU knap 92.000 forløb og folkeoplysende undervisning knap 198.000 forløb.

Tabel 3.1

Samlet brug af voksen-, efter- og videreuddannelse (VEU) i 2004 blandt beskæftigede og ledige

	Antal VEU-forløb	Andel af beskæf- tiggede og ledige, der deltager	Gennem- snitlig varighed (dage)	Samlet antal uger brugt på VEU
Kursus				
Almen VEU	91.950	3,6	72,0	1.184.459
FVU (forberedende voksenundervisning)	17.658	0,7	42,4	146.677
Hf	15.191	0,6	64,1	182.964
AVU (almen voksenundervisning)	14.246	0,6	49,0	139.569
Dansk for udlændinge	44.855	1,8	98,0	715.248
Erhvervsrettet VEU	206.129	8,1	31,2	1.219.924
AMU (arbejdsmarkedskursus/uddannelse)	152.222	6,0	16,2	485.977
GVU, VEUD (grundlæggende voksen- uddannelse, voksenerhvervsuddannelse)	53.907	2,1	79,9	733.947
VEU på videregående niveau	157.328	6,2	54,3	1.651.850
Diplomuddannelse (fx HD eller ED)	29.654	1,2	68,4	391.019
Masteruddannelse (fx MBA)	15.641	0,6	97,5	292.610
VVU-uddannelse, akademiuddannelse	16.165	0,6	54,8	171.122
Enkeltfag eller en helt kort uddannelse	95.867	3,8	42,8	797.099
Interne kurser på virksomhed	1.049.818	41,3	7,4	1.539.651
Private kurser	787.749	31,0	11,4	1.743.312
Fagforening eller a-kasse	172.654	6,8	14,3	471.042
Arbejdsgiverorganisation eller erhvervs- organisation	133.093	5,2	11,4	288.886
Anden organisation	125.759	4,9	9,8	235.250
Privat kursusarrangør, konsulentfirma o.l.	254.035	10,0	10,9	541.563
Anden type privat firma	102.208	4,0	10,2	206.572
Andet	129.362	5,1	15,8	395.981
Folkeoplysende undervisning	197.775	7,8	26,6	1.027.312
Aftenskole	153.116	6,0	24,8	736.720
Folkeuniversitet	17.524	0,7	20,4	71.371
Folkehøjskole	17.987	0,7	27,2	96.559
Daghøjskole	9.148	0,4	67,0	122.662
I alt	2.620.111	-	-	8.762.489

Note: Beregningsenheden i denne tabel er kursusforløb. Det vil eksempelvis sige at en person kan have deltaget i både FVU og Hf og således tælle to gange i almen VEU. Bemærk at dage er beregnet med en vis usikkerhed, se afsnit 2.3.

De 91.950 kursusforløb for almen VEU svarer til, at 3,6% af de beskæftigede og ledige har deltaget heri, og tilsvarende har godt 8 og 6% deltaget i henholdsvis erhvervsrettet og videregående VEU. Det fremgår dog, at interne kurser på virksomheden og private kurser har den største andel.

Den gennemsnitlige varighed af deltagelse i almen VEU er ifølge tabel 3.1 72 dage, mens den er godt 7 dage på interne kurser og godt 11 dage på private kurser. Som diskuteret i afsnit 2.3 må det forventes, at varigheden af VEU-forløbene er beregnet med usikkerhed og derfor skal fortolkes med stor varsomhed.

For at få et fingerpeg om omfanget af overrapporteringen af varighederne har Undervisningsministeriet fremsendt information om varigheden af udvalgte VEU-aktiviteter (email 30.6.2005). Ifølge denne information skønnes varigheden af et AVU-forløb at være 20 dage pr. kursist, mens den ifølge tabel 3.1 er 49 dage. Selv om beregningsgrundlaget er forskelligt i de to opgørelser⁴ og derfor ikke er direkte sammenlignelige, tyder dette som forventet på en overrapportering i Brugersurvey 2004. Tilsvarende konklusioner gør sig gældende for enkeltfag og AMU.⁵ Til gengæld korresponderer den gennemsnitlige varighed for masteruddannelser godt, idet Undervisningsministeriets oplysninger viser en varighed på 94 dage og Brugersurvey 2004 viser en varighed på 97-98 dage.

Endelig viser tabel 3.1 det samlede antal uger brugt på VEU. Ifølge tabellen blev der i 2004 brugt i alt godt 8.7 mio. uger. Omregnes dette til fuldtidsstuderende deltog godt 199.000 personer i VEU i 2004,⁶ heraf 39.600 i private kurser. Ifølge Larson (2005), deltog 120.000 personer i VEU i 1999 og 7.000 af disse var i private kurser. Om forskellen skyldes en stigning i brug af VEU eller metodiske forskelle er uklart.

Tabel 3.2 viser omfanget af uformelle læringsaktiviteter blandt beskæftigede. Det fremgår af nederste række, at knap 81% af de 4.040 respondenter, der svarer, at deres arbejde i meget høj grad eller i høj grad indebærer, at de lærer nye ting, lærer disse ting ugentligt eller dagligt. Tabellen viser også, at denne læring primært kommer fra selve arbejdet og kolleger/arbejdsgrupper.

⁴ Undervisningsministeriets tal er beregnet pr. kursist, altså pr. kursusforløb, mens tallet i tabellen er beregnet pr. person, hvilket vil sige som en sum af den enkeltes kursusforløb.

⁵ Undervisningsministeriet skønner, at hf-enkeltfag varer 31 dage pr. kursist og AMU skønnes at vare 3,5 dage pr. kursist.

⁶ Antallet af fuldtidspersoner er beregnet som det samlede antal dage brugt på VEU (=antal uger * 5), divideret med et årsværk målt i dage (220). Altså: $(8.762.489 * 5) / 220 = 199.147$.

Tabel 3.2**Omfanget af uformelle læringsaktiviteter blandt beskæftigede fordelt på hyppighed og type**

	Hvor ofte lærer De disse nye ting				Pct.-grundlag	Pct.-grundlag omregnet til populations-niveau
	Ugentligt/dagligt	Månedligt	Halvårligt/årligt	Sjældne/re/aldrig/ved ikke		
	%					
Oplæringsprogrammer	9,1	14,7	19,4	54,8	4.040	1.234.392
Vejledning	23,2	16,9	12,5	47,4	4.040	1.234.392
Kolleger/arb.grupper	44,3	23,5	11,6	20,6	4.040	1.234.392
Selve arbejdet	72,8	14,0	5,6	7,5	4.040	1.234.392
Internettet	33,7	11,9	5,9	48,5	4.040	1.234.392
I alt	80,8	12,5	5,3	1,5	4.040	1.234.392

Note: Tallene i rækken "I alt" viser, hvor stor en andel af de beskæftigede, der siger at de lærer nye ting gennem mindst en af de seks typer af aktiviteter med den pågældende hyppighed

Tabel 3.3 viser, hvor stor en andel af de beskæftigede og de ledige, der slet ikke deltog i nogen af de i tabellen nævnte VEU-aktiviteter. Godt 38% af gruppen har således ikke deltaget i nogen former for almen VEU, erhvervsrettet VEU, videregående VEU, private kurser eller interne kurser. Inkluderes folkeoplysende undervisning falder ikke-deltagelsen til 36,1%, og hvis yderligere uformel læring, som kun er relevant for de beskæftigede, falder ikke-deltagelse til 26,4%. Til sammenligning konkluderer Larson (2005) på baggrund af tidligere undersøgelser med forskellige definitioner af VEU, at over halvdelen af alle voksne danskere i løbet af et år deltog i VEU i perioden 1994-1998.

Tabel 3.3**Andel af beskæftigede og ledige respondenter, der ikke deltog i forskellige VEU-aktiviteter i 2004**

Respondenten deltog ikke i følgende VEU-aktiviteter:	Andel
1. Almen, erhvervsrettet, videregående niveau, private kurser, interne kurser i virksomheden	38,2
2. Almen, erhvervsrettet, videregående niveau, private kurser, interne kurser i virksomheden, folkeoplysende undervisning	36,1
3. Almen, erhvervsrettet, videregående niveau, private kurser, interne kurser i virksomheden, folkeoplysende undervisning, uformel læring	26,4

Note: Tabellen omfatter beskæftigede og ledige.

Samlet set foregår et meget stort antal VEU-forløb som enten interne kurser på virksomhederne eller som private kurser. Til gengæld er disse forløb relativt korte. De længste forløb findes blandt de almene VEU-aktiviteter, hvori relativt betydelig færre personer deltager. Godt halvdelen af de beskæftigede deltager i uformelle læringsaktiviteter, heraf fire ud af fem ugentligt. For alle på arbejdsmarkedet er det mellem godt en fjerdedel og knap 40%, der ikke deltager i nogen som helst aktivitet i løbet af et år (afhængig af de aktiviteter, der inkluderes i opgørelsen).

4. Karakteristika for deltagere og ikke-deltagere i VEU-aktiviteter

Formålet med dette afsnit er at belyse VEU-deltagelsen for forskellige befolkningsgrupper. Dels sammenlignes deltagere og ikke-deltagere på aggregeret niveau og dels sammenlignes udvalgte grupper på mere detaljerede VEU-kategorier.

Tabel 4.1 sammenligner en række karakteristika for deltagere og ikke-deltagere. Deltagere omfatter personer, der har deltaget i en eller flere offentlige VEU-aktiviteter eller i private og interne kurser. Den væsentligste grund til, at uformel læring ikke indgår i definitionen af deltagere, er, at uformel læring kan

defineres på mange måder, og at læring indgår i spørgeskemaet på en anden måde end de øvrige VEU-aktiviteter. Folkeoplysende uddannelse indgår ikke i definitionen af deltagere, fordi undervisningen ikke nødvendigvis er erhvervsrelateret (se afsnit 2.2).

Tabellen viser, at kvinder udgør en større andel (51,5%) i deltagergruppen end i populationen som helhed (49,6%), og kvinder dermed udgør en mindre andel i ikke-deltagergruppen (46,6%). Altså bruger kvinder VEU relativt meget. Resultaterne viser også, at personer i aldersgruppen 25-49 år, folk med en videregående uddannelse, de beskæftigede og ansatte i det offentlige bruger VEU relativt meget, mens de helt unge, de ufaglærte, ansatte i bygge og anlæg og i handel, hotel- og restaurationsbranchen samt ansatte i mindre virksomheder bruger VEU relativt lidt.

Tabel 4.1

En sammenligning af karakteristika for beskæftigede og ledige, der har deltaget i et eller flere VEU-forløb med personer, der ikke har deltaget

	Procentdel af deltagere	Procentdel af ikke-deltagere	Procentdel af alle
Køn:			
Kvinde	51,5	46,6	49,6
Mand	48,5	53,4	50,4
Alder:			
17-24 år	4,3	7,4	5,5
25-49 år	66,2	60,1	63,9
50-59 år	26,0	27,1	26,4
60 år-	3,5	5,4	4,2
Uddannelse:			
Ufaglært	28,9	44,9	35,0
Faglært	38,6	40,5	39,4
Videregående udd.	32,4	14,5	25,6
Arbejdsmarkedsstatus:			
Beskæftiget	93,6	86,8	91,0
Ledig med dagpenge	5,4	9,3	6,9
Ledig med kontanthjælp	1,0	3,9	2,1
Civilstand:			
Gift	79,6	76,7	78,5
Ugift	20,4	23,3	21,5
Børnefamilie:			
Ja	53,2	48,7	51,5
Nej	46,8	51,3	48,5
Etnicitet:			
Danmark	93,9	93,0	93,6
Vestlige lande	2,7	2,2	2,5
Ikke-vestlige lande	3,3	4,9	3,9

Branche:			
Bygge og anlæg	4,6	10,0	6,6
Energi- og vandforsyning	1,0	0,4	0,8
Finansiering og forretningsservice	13,2	10,8	12,3
Handel, hotel og restauration	8,5	16,6	11,5
Industri	15,3	19,5	16,8
Landbrug, fiskeri, råstofudvinding	2,2	5,5	3,4
Offentlige og personlige tjenester	47,3	27,6	40,1
Transport, post og tele	6,5	8,0	7,0
Uoplyst aktivitet	1,4	1,7	1,5
Antal ansatte på arbejdspladsen:			
1 - 4 personer	9,4	22,2	14,1
5 - 9 personer	8,6	13,2	10,3
10 - 19 personer	14,0	14,5	14,2
20 - 49 personer	19,6	17,5	18,8
50 - 99 personer	15,0	10,1	13,2
100 - 199 personer	11,1	8,5	10,1
200 - 499 personer	10,3	5,7	8,6
500 personer eller flere	10,8	6,0	9,1
Ved ikke, uoplyst, irrelevant	1,2	2,3	1,6

Note: Tabellen omfatter både beskæftigede og ledige, med undtagelse af fordelingerne på branche og antal af ansatte, som kun beregnes for beskæftigede. VEU-forløb defineres her som deltagelse i en eller flere offentlige VEU-aktiviteter eller i private og interne kurser.

Et overraskende resultat, som dog er i overensstemmelse med resultater fra tidligere analyser (Larson 2005), er, at etnicitet ikke synes at have den store betydning for deltagelse i VEU. I modsætning til ovenstående resultater viser tidligere studier imidlertid, at de unge er mere tilbøjelige til at deltage end de ældre. Med hensyn til beskæftigede og ledige drager tidligere undersøgelser modstridende konklusioner, idet den nordiske International Adult Literacy Survey (IALS) kommer til samme konklusion som i dette notat, at de beskæftigede bruger VEU relativt meget, mens OECD på baggrund af data fra EU arbejdsstyrke survey (ELFS) kommer til det modsatte resultat.

Der er stor forskel på de kursusaktiviteter, ledige og beskæftigede deltager i, jf. bilagstabel g.2. Ledige deltager relativt set i langt højere grad end beskæftigede i almen og erhvervsrettet VEU end beskæftigede, ligesom flere også deltager i VEU på videregående niveau. Det er kursustyper, der kan medvirke til at opkvalificere den ledige med henblik på at sikre en stabil tilknytning til arbejdsmarkedet. At færre ledige end beskæftigede i det hele taget deltager i kursusaktiviteter kan i betydelig grad tilskrives, at de i sagens i langt mindre omfang deltager i interne kurser på virksomhederne.

En sammenligning af personer, der har deltaget i uformel læring, med personer, der ikke har deltaget, fremgår af tabel 4.2. Eftersom uformel læring pr. definition kun er relevant for beskæftigede, omfatter tabellen kun denne gruppe. Resultaterne for uformel læring er stort set identiske med resultaterne præsenteret ovenfor, idet etnicitet dog synes at spille en større rolle for uformel læring, eftersom danskere udgør en større og personer fra ikke-vestlige lande udgør en mindre andel af deltagerne. Tidligere undersøgelser har så vidt vides ikke gennemført tilsvarende sammenligninger.

Tabel 4.2

En sammenligning af karakteristika for beskæftigede, der har deltaget i uformel læring, med personer, der ikke har deltaget

	Procentdel af deltagere	Procentdel af ikke-deltagere	Procentdel alle
Køn:			
Kvinde	51,1	45,8	48,7
Mand	48,9	54,2	51,3
Alder:			
17-24 år	4,6	5,1	4,8
25-49 år	66,8	62,2	64,6
50-59 år	25,0	27,6	26,2
60 år-	3,6	5,1	4,3
Uddannelse:			
Ufaglært	25,9	40,6	32,8
Faglært	38,0	42,9	40,3
Vid. udd.	36,1	16,5	26,9
Civilstand:			
Gift	80,6	78,9	79,8
Ugift	19,4	21,1	20,2
Børnefamilie:			
Ja	54,1	49,7	52,0
Nej	45,9	50,3	48,0
Etnicitet:			
Danmark	95,7	93,5	94,7
Vestlige lande	2,5	2,4	2,4
Ikke vestlige lande	1,8	4,1	2,9
Branche:			
Bygge og anlæg	5,2	8,1	6,6
Energi- og vandforsyning	0,8	0,7	0,8
Finansiering og forretningsservice	13,9	10,5	12,3
Handel, hotel og restauration	9,3	14,0	11,5
Industri	14,9	19,0	16,8
Landbrug, fiskeri, råstofudvinding	1,3	5,9	3,4
Offentlige og personlige tjenester	47,6	31,5	40,1
Transport, post og tele	5,5	8,9	7,0
Uoplyst aktivitet	1,6	1,4	1,5
Antal ansatte på arbejdspladsen			
1 - 4 personer	5,8	23,5	14,1
5 - 9 personer	8,9	11,8	10,3
10 - 19 personer	14,3	14,1	14,2
20 - 49 personer	20,2	17,2	18,8
50 - 99 personer	15,8	10,3	13,2
100 - 199 personer	11,6	8,5	10,1
200 - 499 personer	10,3	6,7	8,6
500 personer eller flere	11,9	5,9	9,1
Ved ikke, uoplyst, irrelevant	1,2	2,1	1,6

Note: Tabellen omfatter kun beskæftigede.

Ifølge Larson (2005:9) viser en tidligere undersøgelse, at ”95% af de adspurgte danskere inden for de sidste 12 måneder har oplevet at have lært noget i ikke-formelle og uformelle sammenhænge, mens 66% har oplevet at have lært noget i formelle sammenhænge”, og en anden tidligere undersøgelse viser, at ”samlet deltager omkring 70% af arbejdsstyrken i træning i forbindelse med jobsituationen”.

Tabel 4.3 viser, hvor stor en andel af forskellige befolkningsgrupper, der har deltaget i VEU-aktiviteter opdelt i grupperne offentlig VEU, interne kurser, private kurser, folkeoplysende kurser og uformel læring samt en række aggregerede kategorier. Det fremgår af tabellen, at der i Brugersurvey 2004 indgår 7.188 beskæftigede, som omregnet til populationsniveau ved brug af vægte svarer til 2.312.119 personer. Af disse har knap 64% deltaget i en eller flere offentlige VEU-aktiviteter og/eller i interne eller private kurser, hvilket svarer meget godt til de ovennævnte 66% . Til gengæld har kun knap halvdelen af de beskæftigede ifølge Brugersurvey 2004 deltaget i uformel læring, hvilket er væsentligt lavere end de 70%, der har deltaget ifølge den tidligere undersøgelse. Forskellen kan dog meget vel skyldes forskelle i definitionen af uformel læring.

Tabel 4.3

Andel af forskellige grupper af beskæftigede, der deltager i offentlig VEU, interne kurser, private kurser, folkeoplysende aktiviteter og uformel læring

	Offentlig VEU	Interne kurser	Private kurser	I-III i alt	Folkeoplysende	I-III, V i alt	Uformel læring	I-III, V, VII i alt	Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII		
	%									
Uddannelse:										
Ufaglært	16,0	35,8	15,1	53,0	6,1	55,2	39,1	66,4	1.939	757.653
Faglært	14,9	47,2	18,6	61,5	6,6	63,5	46,5	74,6	2.906	931.600
Videregående uddannelse	14,8	62,3	32,9	79,6	10,4	81,2	67,7	90,7	2.343	622.866
Faggruppe:										
Selvstændig	10,6	7,0	24,4	36,2	7,3	40,4	-	40,4	566	211.223
Funktionær, tjenestemand	14,0	62,2	26,4	76,0	8,9	77,8	66,1	89,1	3.758	1.131.660
Faglært arbejder	17,0	42,8	18,4	59,3	5,8	60,3	49,5	75,0	1.249	400.923
Ikke faglært, specialarbejder	17,1	31,3	9,4	46,4	4,8	48,5	25,1	57,4	903	329.128
Anden lønmodtager	19,6	44,3	15,5	59,9	7,6	62,3	50,9	75,0	712	239.184
Chef:										
Ikke leder	15,9	49,0	18,7	64,1	7,4	65,9	51,5	77,6	5.096	1.635.710
Mellem eller topled	15,0	61,2	29,1	74,7	7,8	76,2	66,7	88,1	1.514	461.406
Alder:										
17-24 år	21,2	28,6	15,4	51,8	5,6	54,3	49,3	73,1	289	111.621
25-49 år	16,0	49,1	22,1	65,5	6,4	66,9	51,7	77,9	4.679	1.494.191
50-59 år	13,5	48,9	21,0	62,9	10,0	65,8	46,9	74,1	1.918	606.863
60 år-	7,7	36,8	17,3	51,7	10,5	56,8	38,7	67,6	302	99.444
Alle	15,2	47,5	21,3	63,6	7,5	65,6	49,8	76,2	7.188	2.312.119

Note: Tabellen omfatter beskæftigede. Søjle IV viser andelen, der har deltaget i en eller flere af VEU-aktiviteterne i søjle I-III. Søjle VI viser andelen, der har deltaget i en eller flere af VEU-aktiviteterne i søjle I-III og V. Søjle VIII viser andelen, der har deltaget i en eller flere af VEU-aktiviteterne i søjle I-III, V og VII. De selvstændige er ikke blevet spurgt om uformel læring i Brugersurvey 2004. Kolonnen "Antal besvarelser opregnet" betyder, at antallet af besvarelser er opregnet til populationsniveau ved brug af vægte.

Det fremgår af kolonne VIII i tabel 4.3, at knap 91% af beskæftigede med en videregående uddannelse har deltaget i en eller anden form for VEU-aktivitet og/eller uformel læring sammenlignet med godt 66% af de ufaglærte. Tabellen viser også, at med undtagelse af offentlig VEU, har beskæftigede med en videregående uddannelse langt større deltagelse i alle typer af VEU og i uformel læring. Dette stemmer også godt overens med tidligere undersøgelser, som ligeledes finder, at det er de højest uddannede, der får mest VEU og uformel læring (Larson 1995:9-10).

Blandt faggrupperne har funktionærer og tjenestemænd den største deltagelse og de selvstændige den laveste deltagelse efterfulgt af de ikke faglærte/specialarbejderne. Det er i særdeleshed interne kurser og uformel læring, funktionærerne og tjenestemændene bruger mere end de øvrige grupper. De selvstændige har en relativ høj deltagelsesprocent på private kurser. De ikke-faglærte/specialarbejderne har en relativ høj deltagelse i offentlig VEU og en meget lav deltagelse i de øvrige aktiviteter, især i uformel læring. Ansatte med ledelsesansvar bruger interne kurser og private kurser mere end andre ansatte og får også mere uformel læring. Endelig viser tabellen, at de ældste og de yngste får mindre VEU og uformel læring end de to midterste aldersgrupper, men at de yngste grupper bruger offentlig VEU relativt meget.

Tabel 4.4 viser deltagelsesgraden for ufaglærte, faglærte og personer med en videregående uddannelse, der er beskæftigede i forskellige brancher og på virksomheder af forskellig størrelse målt ved antallet af ansatte. I alle brancher og på virksomheder af alle størrelser er deltagelsesgraden størst for personer med en videregående uddannelse og lavest for de ufaglærte. Der er dog forskel på deltagelsesniveauet og fordelingen på de tre uddannelsesgrupper. Sammenlignes de ni brancher, er deltagelsesgraden størst i energi- og vandforsyning, som dog kun omfatter 55 personer i Brugersurvey 2004. Deltagelsesgraden er lavest i landbrug mv. og bygge og anlæg. Fælles for disse to sektorer er også, at deltagelsesgraden er væsentlig lavere for ufaglærte og faglærte end for personer med en videregående uddannelse, og at deltagelsesgraderne for de to førstnævnte grupper er næsten ens. I industrien og i handel, hotel- og restaurationsbranchen er der forholdsvis stor forskel på de tre grupper, mens faglærte og personer med en videregående uddannelse ligner hinanden i det offentlige. Med hensyn til virksomhedens størrelse viser tabellen, at deltagelsesgraden vokser med virksomhedens størrelse for ufaglærte og faglærte, mens personer med en videregående uddannelse har en lavere deltagelsesgrad i virksomheder på under 10 ansatte, men ellers har en stabil deltagelsesgrad på 81-84%.

Tabel 4.4

Andelen af beskæftigede, der har deltaget i en eller flere offentlige, private eller interne VEU-aktiviteter opdelt på uddannelse, branche og antallet af ansatte på virksomheden

	Ufaglært	Faglært	Vid. udd.	I alt	Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
	Deltagelse i en eller flere offentlige, private eller interne VEU-aktiviteter					
	%					
Branche:						
Landbrug, fiskeri, råstofudvinding	39,0	40,0	62,6	41,6	207	79.308
Industri	49,7	55,8	76,7	57,9	1.189	388.849
Energi- og vandforsyning	69,4	86,8	89,0	82,5	55	17.347
Bygge og anlæg	41,1	44,0	61,5	44,8	450	151.852
Handel, hotel og restauration	35,8	50,7	75,8	47,2	762	264.982
Transport, post og tele	55,4	59,2	73,4	58,6	468	162.954
Finansiering og forretningsservice	57,1	72,2	72,1	68,0	914	284.834
Offentlige og personlige tjenester	63,1	74,6	83,5	75,0	3.037	927.083
Uoplyst aktivitet	40,5	60,6	75,4	58,7	106	34.910
Antal ansatte på arbejdspladsen						
1 - 4 personer	38,5	40,3	58,0	42,5	893	325.201
5 - 9 personer	45,4	52,2	70,6	53,2	713	238.033
10 - 19 personer	50,3	59,2	83,6	62,8	1.030	327.601
20 - 49 personer	53,2	63,9	83,6	66,1	1.381	434.987
50 - 99 personer	57,1	73,2	83,6	72,3	996	305.791
100 - 199 personer	60,6	68,4	81,1	69,6	745	234.321
200 - 499 personer	71,0	74,5	81,9	75,8	641	199.329
500 personer eller flere	66,3	78,0	81,7	75,8	683	209.779
Ved ikke, uoplyst, irrelevant	43,3	48,2	61,4	48,1	106	37.076
Alle	53,0	61,5	79,6	63,6	7.188	2.312.119

Note: Tabellen omfatter beskæftigede. Kolonnen "Antal besvarelser opregnet" betyder, at antallet af besvarelser er opregnet til populationsniveau ved brug af vægte.

Ansatte i virksomheder med over 20 ansatte deltager i noget større omfang i interne kurser på virksomheden, mens ansatte i de mindste virksomheder i tilsvarende større omfang deltager i private kurser, jf. bilagstabel k.2. Det er helt forventeligt, da små virksomheder alt andet lige ikke har et så stort personale-mæssigt grundlag for at afholde interne kurser. På den baggrund er det også forventeligt, at ansatte på arbejdspladser, der er en del af større virksomheder/koncerner, i betydeligt større omfang deltager i interne kurser end andre ansatte, jf. bilagstabel l.2.

Endelig viser tabel 4.5 det gennemsnitlige antal dage brugt på offentlige VEU-aktiviteter og interne og private kurser i 2004 for personer med forskellige karakteristika. Igen må der imidlertid tages forbehold for kvaliteten af data om varighed (se afsnit 2.3 for detaljer). Gennemsnittet er dels beregnet for personer, der har deltaget, men også for alle, deltagere og ikke-deltagere, med det pågældende karakteristika. Førstnævnte beregning viser, hvor meget tid personer, der deltager, bruger i gennemsnit, men der tages ikke hensyn til deltagelsesgraden. Sidstnævnte beregning viser, hvor mange dage den enkelte befolkningsgruppe i gennemsnit bruger.

Tabel 4.5

Det gennemsnitlige antal dage brugt på offentlig VEU, interne kurser og private kurser for beskæftigede med forskellige karakteristika beregnet på deltagere og for alle med det pågældende karakteristikum

	Offentlig VEU		Interne kurser		Private kurser		I-III i alt		Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
	I		II		III		IV			
	Deltagere	Alle	Deltagere	Alle	Deltagere	Alle	Deltagere	Alle		
	Gennemsnitligt antal dage									
Uddannelse:										
Ufaglært	61,1	9,8	8,9	3,2	10,4	1,5	27,5	14,5	1.939	757.653
Faglært	31,0	4,6	8,6	4,1	10,5	1,8	17,2	10,5	2.906	931.600
Videregående uddannelse	41,3	6,1	8,1	5,1	9,1	2,9	17,6	14,0	2.343	622.866
Faggruppe:										
Selvstændig	48,2	5,1	6,4	0,5	7,5	1,8	19,5	6,9	566	211.223
Funktionær, tjenestemand	39,3	5,5	8,5	5,3	9,3	2,4	17,4	13,2	3.758	1.131.660
Faglært arbejder	36,8	6,3	8,7	3,7	11,9	2,0	20,2	11,8	1.249	400.923
Ikke faglært, specialarbejder	49,9	8,5	9,0	2,8	9,2	0,8	26,3	12,1	903	329.128
Anden lønmodtager	61,5	12,1	8,1	3,6	14,5	2,2	30,1	17,9	712	239.184
Alder:										
17-24 år	79,3	16,8	10,0	2,9	11,8	1,8	41,3	21,3	289	111.621
25-49 år	46,2	7,4	8,2	4,0	9,7	2,1	20,6	13,4	4.679	1.494.191
50-59 år	30,8	4,1	9,4	4,6	9,5	1,9	16,9	10,5	1.918	606.863
60 år-	8,9	0,7	6,4	2,4	14,5	2,5	10,7	5,5	302	99.444
Chef:										
Ikke leder	45,0	7,1	8,3	4,1	10,6	1,9	20,6	13,1	5.096	1.635.710
Mellem eller topleder	39,4	5,9	9,4	5,7	9,1	2,6	19,0	14,1	1.514	461.406

Branche:										
Bygge og anlæg	30,3	5,3	6,3	1,6	12,3	1,7	19,1	8,4	450	151.852
Energi- og vandforsyning	13,5	4,1	5,0	3,2	15,2	3,2	12,8	10,6	55	17.347
Finansiering og forretningsservice	56,0	6,7	6,4	3,3	10,5	2,6	18,5	12,5	914	284.834
Handel, hotel og restauration	32,6	3,6	7,4	2,4	9,8	1,5	16,0	7,5	762	264.982
Industri	27,6	4,6	8,4	3,5	7,6	1,3	15,8	9,1	1.189	388.849
Landbrug, fiskeri, råstofudvinding	21,2	3,0	8,8	1,4	3,9	0,7	12,4	5,2	207	79.308
Offentlige og personlige tjenester	52,6	8,5	9,6	5,7	10,6	2,6	22,6	16,8	3.037	927.083
Transport, post og tele	55,7	9,2	8,5	3,8	8,7	1,2	24,4	14,2	468	162.954
Uoplyst aktivitet	79,8	11,0	7,8	3,1	7,9	1,9	27,7	16,0	106	34.910
Alle	44,0	6,7	8,5	4,1	9,9	2,0	20,1	12,7	7.188	2.312.119

Note: Tabellen omfatter beskæftigede. Kolonnen ”Antal besvarelser opregnet” betyder, at antallet af besvarelser er opregnet til populationsniveau ved brug af vægte.

Sammenlignes uddannelsesgrupperne, er det interessant, at de ufaglærte har langt det højeste gennemsnit blandt deltagerne (se kolonne IV), da gruppens deltagelsesgrad som nævnt ovenfor er forholdsvis lav, hvilket slår igennem i gennemsnitsberegningen for alle ufaglærte. Selvstændige, der deltager i offentlig VEU, bruger relativt mange dage på aktiviteterne, hvilket også er tilfældet for ikke-faglærte/specialarbejdere. Til gengæld bruger selvstændige relativt få dage på interne og private kurser. Tabellen viser også, at antallet af dage brugt på offentlig VEU er kraftigt faldende med alderen; de helt unge bruger i gennemsnit godt 79 dage, mens de ældste kun bruger knap 9 dage. Til gengæld bruger de ældste i gennemsnit længst tid på private kurser (14,5 dage). Forskellen i varighed af VEU er mindre mellem ansatte med og uden ledelsesansvar.

Endelig viser tabellen, at den gennemsnitlige varighed af VEU-aktiviteter er højest for ansatte i offentlige og personlige tjenester og i transport, post og tele og lavest i energi- og vandforsyning og landbrug mv. Det er den meget lange varighed af offentlig VEU, der trækker de to førstnævnte sektors gennemsnit vejret.

5. Formål og vilkår for deltagelse

Formålet med dette afsnit er at belyse, hvorfor de beskæftigede deltager i VEU-aktiviteter, og hvad vilkårene for deltagelse er. Ifølge tidligere undersøgelser (Larson 2005:9) er den væsentligste grund til at deltage i uddannelse blandt danskerne et ønske om at blive bedre til arbejdet samt at forbedre sine kvalifikationer i almindelighed. Tabel 5.1 bestyrker disse resultater, idet knap to tredjedel af deltagerne svarer, at et ønske om personlig og karrieremæssig udvikling var en vigtig grund til, at de deltog i VEU-aktiviteter, og godt 46% svarer, at et ønske om vedligeholdelse af viden og kunnen er en vigtig grund til deres deltagelse. Det er især deltagere på VEU på videregående niveau og personer med en videregående uddannelse, der bruger disse begrundelser for deltagelse. Endelig svarer godt halvdelen, at deltagelse er et krav fra det nuværende job. Hovedsageligt de faglærte og deltagere i interne kurser har brugt denne begrundelse, mens dette kun er tilfældet for knap 23% af deltagerne på almen VEU. Det er overraskende, at forskellene ikke er større mellem de tre uddannelsesgrupper.

Tabel 5.1
Begrundelse for VEU-deltagelse blandt beskæftigede

	Krav fra nuværende job	Ønske om vedligeholdelse af viden og kunnen	Ønske om personlig og karrieremæssig udvikling	Aktuel lav arbejdsmængde
	%			
Kursus:				
Almen VEU	22,6	35,2	66,5	2,2
Erhvervsrettet VEU	45,5	40,6	65,5	6,2
VEU på videregående niveau	40,5	52,6	80,4	1,2
Interne kurser på virksomhed	59,1	47,1	63,0	1,1
Private kurser	44,8	46,2	67,0	0,8
Uddannelse:				
Ufaglært	50,7	41,3	62,6	2,0
Faglært	53,3	47,1	64,6	1,7
Videregående uddannelse	47,9	48,8	69,3	0,8
Alle	50,7	46,3	65,8	1,4

Note: Da respondenterne har angivet flere årsager, summer rækkerne ikke nødvendigvis til 100.

Tabel 5.2 viser, i hvor stort omfang respondenterne havde udgifter i forbindelse med deltagelse i VEU-aktiviteter. Heraf fremgår, at andelen, der ikke havde udgifter, stort set er den samme i de tre uddannelsesgrupper. Derimod er der forskel på andelen uden udgifter afhængigt af typen af VEU-aktivitet. Blandt deltagere på de interne kurser svarer knap 94%, at de ingen udgifter havde, mens dette var til-

fældet for godt 62% af deltagerne på almen VEU. Godt en fjerdedel af deltagerne på almen VEU havde udgifter til kursusafgift. For deltagere på VEU på videregående niveau havde knap 16% udgifter til kursusudgift og godt 17% havde andre udgifter.

Tabel 5.2

Andelen af beskæftigede med og uden udgifter ved VEU-deltagelse

	Udgifter				
	Mindre indkomst	Udgift til transport	Kursusafgift	Andre udgifter	Ingen udgifter
	%				
Kursus:					
Almen VEU	1,5	5,7	26,0	6,4	62,4
Erhvervsrettet VEU	3,4	6,1	5,4	3,9	83,2
VEU på videregående niveau	4,4	9,9	15,9	17,2	70,0
Interne kurser på virksomhed	0,5	1,6	0,5	0,5	93,7
Private kurser	1,5	6,6	9,9	2,6	83,1
Uddannelse:					
Ufaglært	1,1	4,7	6,0	3,3	85,8
Faglært	1,4	4,2	5,0	1,4	87,7
Videregående uddannelse	1,5	4,3	7,0	3,8	86,2
Alle	1,3	4,4	6,0	2,8	86,6

Note: Da respondenterne har angivet flere årsager, summer rækkerne ikke nødvendigvis til 100.

En tidligere undersøgelse viste, at blandt beskæftigede, der i 2003 deltog i VEU med et erhvervsrettet sigte, oplyste 76%, at hele uddannelsen fandt sted inden for betalt arbejdstid (Larson 2005). Tabel 5.3 viser, at knap 75% af deltagerne på erhvervsrettet VEU i Brugersurvey 2004 svarede, at mindst 95% af undervisningen foregik i arbejdstiden. Knap tre fjerdedel af de interne kurser ligger også næsten udelukkende i arbejdstiden.⁷ I modsætning hertil svarer kun en tredjedel af deltagerne i almen VEU, at mindst 95% af undervisningen ligger i arbejdstiden. Mange deltagere i VEU på videregående niveau bruger også deres fritid på uddannelsen. Tabellen viser også, at færre personer med en videregående uddannelse svarer, at mindst 95% af undervisningen foregår i arbejdstiden. Denne gruppe bruger altså oftere deres fritid på undervisning.

⁷ At (næsten) hele uddannelsen ligger inden for betalt arbejdstid udelukker dog ikke, at den enkelte også bruger en del fritid, for eksempel til lektielæsning eller lignende. Dette spørgsmål er ikke berørt i Brugersurvey 2004.

Tabel 5.3**Omfang af beskæftigedes VEU-aktiviteter i arbejdstiden**

	Andel af undervisning, der foregik i arbejdstid				Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
	Mindst 95%	40-94%	Under 40%	Ved ikke		
	%					
Kursus:						
Almen VEU	33,3	6,7	57,6	2,4	165	61.156
Erhvervsrettet VEU	74,6	6,9	17,3	1,2	496	165.182
VEU på videregående niveau	43,1	14,4	42,2	0,2	464	138.647
Interne kurser på virksomhed	73,2	15,8	10,9	0,2	3.294	996.513
Private kurser	56,3	22,1	20,8	0,7	2.427	727.088
Uddannelse:						
Ufaglært	65,3	12,1	21,8	0,8	1.36	519.248
Faglært	69,1	15,2	15,4	0,4	2.52	791.033
Videregående uddannelse	59,8	20,9	18,8	0,5	2.96	778.305
Alle	64,3	17,1	18,1	0,5	6.84	2.088.583

Note: Tabellen omfatter beskæftigede. Kolonnen "Antal besvarelser opregnet" betyder, at antallet af besvarelser er opregnet til populationsniveau ved brug af vægte.

Litteratur

Larson, A. (2005): *Sammenfatning af tidligere undersøgelser vedrørende deltagelse i voksen- og efteruddannelse*. Gengivet som bilag 2 i dette notat.

SFI (2005): *Brugersurvey 2004. Redegørelse for data mv.* Notat dateret 26. juni 2005.

Bilag 1

Karakteristika for deltagere og ikke-deltagere: Detaljerede grupper af VEU

I dette bilag præsenteres tabeller, hvor følgende kategorier af VEU sammenlignes på en lang række baggrundsvariabler:

- Almen VEU
- Erhvervsrettet VEU
- VEU på videregående niveau
- Interne kurser
- Private kurser

Beregningsenheden er VEU-forløb. Det vil sige, den samme person kan optræde i flere kategorier i tabellerne, ligesom den samme person kan optræde flere gange inden for den samme kategori, hvis hun/han har deltaget i flere aktiviteter under den givne kategori.

Tre typer af information præsenteres for hver af baggrundsvariablerne.

1. Fordelinger for hver VEU-kategori, hvor der summeres over antal personer, der deltager i den pågældende VEU-kategori. Dermed kan fordelingerne sammenlignes mellem VEU-kategorierne og med fordelingen i populationen generelt.
2. Fordelinger for hver populationsgruppe i den pågældende baggrundsvariabel, hvor der summeres over antal forløb for den pågældende populationsgruppe. Dermed kan fordelingerne sammenlignes mellem udfaldene i baggrundsvariablen.
3. Det gennemsnitlige antal dage brugt på hver VEU-kategori præsenteres for hver populationsgruppe i baggrundsvariablen. Gennemsnittet kan så sammenlignes med det samlede gennemsnit eller mellem populationsgrupperne.

Tabeller er samlet i tre grupper som følger:

1. Demografi og brug af VEU-aktiviteter
 - a.1 – a.3 Brug af VEU-aktiviteter opdelt på uddannelsesgrupper
 - b.1 – b.2 Brug af VEU-aktiviteter opdelt på aldersgrupper
 - c.1 – c.2 Brug af VEU-aktiviteter opdelt på køn
 - d.1 – d.5 Brug af VEU-aktiviteter opdelt på bopæl
 - e.1 – e.2 Brug af VEU-aktiviteter opdelt på civilstatus
 - f.1 – f.7 Brug af VEU-aktiviteter opdelt på antal børn og deres alder
2. Hovedbeskæftigelse og brug af VEU-aktiviteter
 - g.1 – g.5 Brug af VEU-aktiviteter opdelt på hovedbeskæftigelse
 - h.1 – h.3 Brug af VEU-aktiviteter opdelt på sektor
 - i.1 – i.3 Brug af VEU-aktiviteter opdelt på om respondenter har ledelsesansvar eller ej
3. Arbejdspladsen og brug af VEU-aktiviteter
 - j.1 – j.3 Brug af VEU-aktiviteter opdelt på branche
 - k.1 – k.2 Brug af VEU-aktiviteter opdelt på hvor mange, der arbejder på virksomheden
 - l.1 – l.2 Brug af VEU-aktiviteter opdelt på, hvorvidt arbejdspladsen er en del af en større virksomhed eller ej

Et eksempel på, hvordan tabellerne læses:

Tabellerne a.1-a.3 viser brug af VEU-aktiviteter opdelt på uddannelsesgrupper. Det fremgår af tabel a.1, at ufaglærte udgør knap 53% af de 183 forløb på almen VEU. Til sammenligning udgør de ufaglærte kun knap 33% af populationen. Dermed kan det konkluderes, at de ufaglærte er flittige brugere af almen

VEU. Til gengæld fremgår det også, at de ufaglærte kun udgør godt 25% af alle forløbene, hvilket er lavere end deres populationsgennemsnit, og dermed bruger de samlet set VEU forholdsvis lidt. Kolonnen ”Antal besvarelser opregnet” betyder, at antallet af besvarelser er opregnet til populationsniveau ved brug af vægte.

Tabel a.2 viser den gennemsnitlige varighed af VEU-forløbene for de tre uddannelsesgrupper. Heraf fremgår det, at de ufaglærte deltagere i VEU bruger forholdsvis lang tid på deres VEU-aktiviteter. Eksempelvis bruger de i gennemsnit knap 92 dage på almen VEU og knap 40 dage på erhvervsrettet VEU, mens personer med en videregående uddannelse bruger henholdsvis knap 27 og 24 dage.

Endelig viser tabel a.3, hvor stor en andel hver VEU-kategori udgør af den pågældende uddannelsesgruppes samlede antal kurser. Heraf fremgår, at private kurser udgør en større andel af kursusforløbene for personer med en videregående uddannelse (38,7%) end for de to andre uddannelsesgrupper, hvis andel er henholdsvis 27,6% og 29,8%. Tabellen viser også, at erhvervsrettet VEU udgør en meget mindre andel af forløbene for personer med en videregående uddannelse end for de to andre uddannelsesgrupper.

Tabel a.1**Brug af VEU-aktiviteter opdelt på uddannelsesgrupper**

	Ufaglært	Faglært	Videregående uddannelse	I alt	Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
Kursus	%					
Almen VEU	52,8	27,1	20,0	100,0	183	69.214
Erhvervsrettet VEU	36,2	50,0	13,7	100,0	526	176.320
VEU på videregående niveau	24,9	29,8	45,3	100,0	479	143.676
Interne kurser på virksomhed	24,4	39,6	36,0	100,0	3.810	1.154.247
Private kurser	21,4	34,6	44,0	100,0	2.478	743.804
Alle	25,2	37,8	37,0	100,0	7.476	2.287.261
Populationen	32,8	40,3	26,9	100,0		

Note: Tabellen omfatter beskæftigede.

Tabel a.2**Gennemsnitlig varighed af VEU-aktivitet opdelt på uddannelsesgrupper**

	Ufaglært	Faglært	Videregående uddannelse	Alle
Kursus	Gennemsnitligt antal dage			
Almen VEU	91,5	45,4	26,5	65,6
Erhvervsrettet VEU	39,7	17,1	23,8	26,2
VEU på videregående niveau	56,6	51,4	45,9	50,2
Interne kurser på virksomhed	19,6	12,9	14,1	15,1
Private kurser	10,0	11,1	9,7	10,3
Alle	30,3	17,7	16,3	20,4

Note: Tabellen omfatter beskæftigede. Bemærk at dage er beregnet med en vis usikkerhed, se afsnit 2.3.

Tabel a.3**Brug af VEU-aktiviteter opdelt på uddannelsesgrupper**

	Ufaglært	Faglært	Videregående uddannelse	Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
Kursus	%				
Almen VEU	6,3	2,2	1,6	183	69.214
Erhvervsrettet VEU	11,1	10,2	2,9	526	176.320
VEU på videregående niveau	6,2	5,0	7,7	479	143.676
Interne kurser på virksomhed	48,8	52,9	49,2	3.810	1.154.247
Private kurser	27,6	29,8	38,7	2.478	743.804
Alle	100,0	100,0	100,0	7.476	2.287.261

Note: Tabellen omfatter beskæftigede.

Tabel b.1**Brug og gennemsnitlig varighed af VEU-aktiviteter opdelt på alder**

Brug og gennemsnitlig varighed af VEU aktiviteter opdelt på alder										
Kursus	17-24 år	25-49 år	50- år	I alt	17-24 år	25-49 år	50- år	Alle	Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
	%				Gennemsnitligt antal dage					
Almen VEU	12,7	63,5	23,9	100,0	75,0	72,0	42,2	65,6	183	69.214
Erhvervsrettet VEU	5,4	67,3	27,3	100,0	62,8	26,5	18,1	26,2	526	176.320
VEU på videregående niveau	7,0	70,6	22,4	100,0	67,3	52,7	36,7	50,2	479	143.676
Interne kurser på virksomhed	2,8	67,0	30,2	100,0	4,1	17,3	10,8	15,1	3810	1.154.247
Private kurser	2,8	67,7	29,5	100,0	10,4	10,4	9,8	10,3	2478	743.804
Alle	3,6	67,4	29,1	100,0	41,3	21,4	14,9	20,4	7476	2.287.261
Populationen	4,8	64,6	30,6	100,0						

Note: Tabellen omfatter beskæftigede. Bemærk at dage er beregnet med en vis usikkerhed, se afsnit 2.3.

Tabel b.2**Brug af VEU-aktiviteter opdelt på alder**

Kursus	17-24 år	25-49 år	50- år	Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
	%				
Almen VEU	10,7	2,9	2,5	183	69.214
Erhvervsrettet VEU	11,6	7,7	7,2	526	176.320
VEU på videregående niveau	12,4	6,6	4,8	479	143.676
Interne kurser på virksomhed	40,1	50,2	52,4	3.810	1.154.247
Private kurser	25,2	32,7	33,0	2.478	743.804
Alle	100,0	100,0	100,0	7.476	2.287.261

Note: Tabellen omfatter beskæftigede.

Tabel c.1**Brug og gennemsnitlig varighed af VEU-aktiviteter opdelt på køn**

Kursus	Kvinde	Mand	I alt	Kvinde	Mand	Alle	Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
	%			Gennemsnitligt antal dage				
Almen VEU	55,7	44,3	100,0	79,7	48,2	65,6	183	69.214
Erhvervsrettet VEU	39,5	60,5	100,0	34,9	20,6	26,2	526	176.320
VEU på videregående niveau	51,9	48,1	100,0	54,8	45,2	50,2	479	143.676
Interne kurser på virksomhed	52,9	47,1	100,0	16,7	13,2	15,1	3.810	1.154.247
Private kurser	48,9	51,1	100,0	11,2	9,4	10,3	2.478	743.804
Alle	50,6	49,4	100,0	23,9	17,1	20,4	7.476	2.287.261
Populationen	51,3	48,7	100,0					

Note: Tabellen omfatter beskæftigede. Bemærk at dage er beregnet med en vis usikkerhed, se afsnit 2.3.

Tabel c.2**Brug af VEU-aktiviteter opdelt på køn**

Kursus	Kvinde	Mand	Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
	%			
Almen VEU	3,3	2,7	183	69.214
Erhvervsrettet VEU	6,0	9,4	526	176.320
VEU på videregående niveau	6,4	6,1	479	143.676
Interne kurser på virksomhed	52,8	48,1	3.810	1.154.247
Private kurser	31,4	33,6	2.478	743.804
Alle	100,0	100,0	7.476	2.287.261

Note: Tabellen omfatter beskæftigede.

Tabel d.1**Brug af VEU-aktiviteter opdelt på bopæl (Sjælland, Fyn, Jylland)**

	Sjælland	Fyn	Syddige Jylland	Midtjylland	Nordjylland	I alt	Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
Kursus	%							
Almen VEU	47,4	3,2	10,0	26,8	12,7	100,0	183	69.214
Erhvervsrettet VEU	40,1	11,7	10,6	25,0	12,6	100,0	526	176.320
VEU på videregående niveau	46,2	8,6	10,7	26,3	8,2	100,0	479	143.676
Interne kurser på virksomhed	48,2	9,2	7,5	26,4	8,7	100,0	3.810	1.154.247
Private kurser	50,7	7,3	7,4	25,5	9,0	100,0	2.478	743.804
Alle	48,2	8,6	8,0	26,0	9,2	100,0	7.476	2.287.261
Populationen	45,9	9,6	8,1	27,7	8,7	100,0		

Note: Tabellen omfatter beskæftigede. Bemærk at der kun er 8 respondenter på Fyn som har deltaget i almen VEU.

Tabel d.2**Gennemsnitlig varighed af VEU-aktiviteter opdelt på bopæl (Sjælland, Fyn, Jylland)**

	Sjælland	Fyn	Syddige Jylland	Midtjylland	Nordjylland	I alt
Kursus	Gennemsnitligt antal dage					
Almen VEU	64,8	45,9	86,7	61,6	64,7	65,6
Erhvervsrettet VEU	23,6	12,7	26,9	31,9	35,2	26,2
VEU på videregående niveau	48,1	51,1	35,8	57,6	56,6	50,2
Interne kurser på virksomhed	12,1	20,6	10,5	18,3	19,4	15,1
Privat	9,9	15,4	9,1	10,4	8,9	10,3
Alle	18,7	20,7	21,5	22,3	23,3	20,4

Note: Tabellen omfatter beskæftigede. Bemærk at der kun er 8 respondenter på Fyn som har deltaget i almen VEU. Bemærk desuden at dage er beregnet med en vis usikkerhed, se afsnit 2.3.

Tabel d.3**Brug af VEU-aktiviteter opdelt på bopæl (Sjælland, Fyn, Jylland)**

	Sjælland	Fyn	Syddige Jylland	Midtjylland	Nordjyl-lands	Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
Kursus	%						
Almen VEU	3,0	1,1	3,8	3,1	4,2	183	69.214
Erhvervsrettet VEU	6,4	10,5	10,2	7,4	10,6	526	176.320
VEU på videregående niveau	6,0	6,3	8,4	6,4	5,6	479	143.676
Interne kurser på virksomhed	50,4	54,3	47,5	51,2	47,6	3.810	1.154.247
Private kurser	34,2	27,7	30,2	31,9	32,0	2.478	743.804
Alle	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	7.476	2.287.261

Note: Tabellen omfatter beskæftigede. Bemærk at der kun er 8 respondenter på Fyn som har deltaget i Almen VEU.

Tabel d.4**Brug og gennemsnitlig varighed af VEU-aktiviteter opdelt på bopæl (storbyer, byer, landet)**

	Stor- byer	Byer	Landet	I alt	Stor- byer	Byer	Landet	Alle	Antal besva- relser	Antal besvarelser opregnet
Kursus	%				Gennemsnitligt antal dage					
Almen VEU	21,0	39,7	39,2	100,0	71,8	61,9	65,9	65,6	183	69.214
Erhvervsrettet VEU	16,2	36,1	47,7	100,0	32,7	21,4	27,7	26,2	526	176.320
VEU på videregående niveau	30,1	40,6	29,4	100,0	57,2	46,7	47,5	50,2	479	143.676
Interne kurser på virksomhed	23,6	43,7	32,7	100,0	26,1	11,3	12,2	15,1	3.810	1.154.247
Private kurser	26,0	43,2	30,9	100,0	10,7	9,1	11,6	10,3	2.478	743.804
Alle	24,1	42,6	33,2	100,0	23,4	17,5	21,9	20,4	7.476	2.287.261
Populationen	22,3	41,3	36,4	100,0						

Note: Tabellen omfatter beskæftigede. Bemærk at dage er beregnet med en vis usikkerhed, se afsnit 2.3. Danmarks Statistiks geocode2 er brugt til at opdele respondentens bopæl på storbyer, byer og landet.

Tabel d.5**Brug af VEU-aktiviteter opdelt på bopæl (storbyer, byer, landet)**

	1: Storbyer	2: Byer	3: Landet	Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
Kursus	%				
Almen VEU	0	2,8	3,6	183	69.214
Erhvervsrettet VEU	5,2	6,5	11,1	526	176.320
VEU på videregående niveau	7,8	6,0	5,6	479	143.676
Interne kurser på virksomhed	49,4	51,7	49,6	3.810	1.154.247
Private kurser	35,0	32,9	30,2	2.478	743.804
Alle	100,0	100,0	100,0	7.476	2.287.261

Note: Tabellen omfatter beskæftigede. Danmarks Statistiks geocode2 er brugt til at opdele respondentens bopæl på storbyer, byer og landet.

Tabel e.1**Brug og gennemsnitlig varighed af VEU-aktiviteter opdelt på ægteskabelig status**

Kursus	Gift	Ugift	I alt	Gift	Ugift	Alle	Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
	%			Gennemsnitligt antal dage				
Almen VEU	75,2	24,8	100,0	66,6	62,4	65,6	183	69.214
Erhvervsrettet VEU	78,6	21,4	100,0	25,8	27,6	26,2	526	176.320
VEU på videregående niveau	74,2	25,8	100,0	48,3	55,7	50,2	479	143.676
Interne kurser på virksomhed	82,5	17,5	100,0	13,9	20,6	15,1	3.810	1.154.247
Private kurser	81,3	18,7	100,0	10,1	11,1	10,3	2.478	743.804
Alle	81,0	19,0	100,0	19,5	24,1	20,4	7.476	2.287.261
Populationen	79,8	20,2	100,0					

Note: Tabellen omfatter beskæftigede. Bemærk at dage er beregnet med en vis usikkerhed, se afsnit 2.3. Danmarks Statistiks geocode2 er brugt til at opdele respondentens bopæl på storbyer, byer og landet.

Tabel e.2**Brug af VEU aktiviteter opdelt på ægteskabelig status**

	Gift	Ugift	Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
Kursus	%			
Almen VEU	2,8	4,0	183	69.214
Erhvervsrettet VEU	7,5	8,7	526	176.320
VEU på videregående niveau	5,7	8,6	479	143.676
Interne kurser på virksomhed	51,4	46,7	3.810	1.154.247
Privat	32,6	32,1	2.478	743.804
Alle	100,0	100,0	7.476	2.287.261

Note: Tabellen omfatter beskæftigede.

Tabel f.1**Brug og gennemsnitlig varighed af VEU-aktiviteter opdelt på respondenter med og uden børn**

	Ja	Nej	I alt	Ja	Nej	Alle	Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
Kursus	%			Gennemsnitligt antal dage				
Almen VEU	49,5	50,5	100,0	56,4	74,0	65,6	183	69.214
Erhvervsrettet VEU	52,6	47,4	100,0	24,7	27,8	26,2	526	176.320
VEU på videregående niveau	49,0	51,0	100,0	49,4	50,9	50,2	479	143.676
Interne kurser på virksomhed	54,2	45,8	100,0	16,0	14,1	15,1	3.810	1.154.247
Private kurser	53,3	46,7	100,0	9,9	10,6	10,3	2.478	743.804
Alle	53,3	46,7	100,0	19,1	21,9	20,4	7.476	2.287.261
Population	52,0	48,0	100,0					

Note: Tabellen omfatter beskæftigede. Bemærk at dage er beregnet med en vis usikkerhed, se afsnit 2.3.

Tabel f.2**Brug af VEU-aktiviteter opdelt på respondenter med og uden børn**

	Ja	Nej	Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
Kursus	%			
Almen VEU	2,8	3,3	183	69.214
Erhvervsrettet VEU	7,6	7,8	526	176.320
VEU på videregående niveau	5,8	6,9	479	143.676
Interne kurser på virksomhed	51,3	49,5	3.810	1.154.247
Privat	32,5	32,6	2.478	743.804
Alle	100,0	100,0	7.476	2.287.261

Note: Tabellen omfatter beskæftigede.

Tabel f.3**Brug af VEU-aktiviteter opdelt på yngste barns alder**

	0-6 år	7-17 år	18 år og derover	Ingen børn	I alt
Kursus	%				
Almen VEU	22,4	22,8	4,3	50,5	100,0
Erhvervsrettet VEU	18,6	28,5	5,4	47,4	100,0
VEU på videregående niveau	22,1	22,0	4,9	51,0	100,0
Interne kurser på virksomhed	21,9	26,4	5,9	45,8	100,0
Privat	20,1	26,3	6,8	46,8	100,0
Alle	21,1	26,2	6,0	46,7	100,0
Populationen	48,0	21,7	24,5	5,8	100,0

Note: Tabellen omfatter beskæftigede.

Tabel f.4**Gennemsnitlig varighed af VEU-aktiviteter opdelt på yngste barns alder**

	0-6 år	7-17 år	18 år og derover	Ingen børn	Alle	Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
Kursus	Gennemsnitligt antal dage						
Almen VEU	69,7	45,2	41,7	74,0	65,6	183	69.214
Erhvervsrettet VEU	23,3	25,3	26,2	27,8	26,2	526	176.320
VEU på videregående niveau	44,1	54,4	50,0	50,9	50,2	479	143.676
Interne kurser på virksomhed	12,9	19,1	16,2	14,1	15,1	3.810	1.154.247
Privat	9,8	10,3	8,9	10,6	10,3	2.478	743.804
Alle	19,4	19,4	16,6	21,9	20,4	7.476	2.287.261

Note: Tabellen omfatter beskæftigede. Bemærk at dage er beregnet med en vis usikkerhed, se afsnit 2.3.

Tabel f.5**Brug af VEU-aktiviteter opdelt på yngste barns alder**

	0-6 år	7-17 år	18 år og derover	Ingen børn	Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
Kursus	%					
Almen VEU	3,2	2,6	2,1	3,3	183	69.214
Erhvervsrettet VEU	6,8	8,4	6,9	7,8	526	176.320
VEU på videregående niveau	6,6	5,3	5,1	6,9	479	143.676
Interne kurser på virksomhed	52,4	50,9	49,2	49,5	3.810	1.154.247
Private kurser	31,0	32,7	36,6	32,6	2.478	743.804
Alle	100,0	100,0	100,0	100,0	7.476	2.287.261

Note: Tabellen omfatter beskæftigede.

Tabel f.6**Brug og gennemsnitlig varighed af VEU-aktiviteter opdelt på yngste barns alder**

	Under 4 år	4 år og derover	I alt	Under 4 år	4 år og derover	I alt	Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
Kursus	%			Gennemsnitligt antal dage				
Almen VEU	34,0	66,0	100,0	53,7	57,8	56,4	92	34.263
Erhvervsrettet VEU	20,9	79,1	100,0	22,4	25,3	24,7	278	92.719
VEU på videregående niveau	27,5	72,5	100,0	40,9	52,5	49,4	239	70.469
Interne kurser på virksomhed	26,0	74,0	100,0	11,1	18,4	16,0	2102	626.121
Private kurser	23,0	77,0	100,0	10,6	9,7	9,9	1341	396.236
Alle	25,0	75,0	100,0	18,5	19,3	19,1	4052	1.219.807
Populationen	85,7	14,3	100,0					

Note: Tabellen omfatter beskæftigede med børn. Bemærk at dage er beregnet med en vis usikkerhed, se afsnit 2.3.

Tabel f.7**Brug og af VEU-aktiviteter opdelt på yngste barns alder**

	Under 4 år	4 år og derover	Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
Kursus	%			
Almen VEU	3,8	2,5	92	34.263
Erhvervsrettet VEU	6,4	8,0	278	92.719
VEU på videregående niveau	6,4	5,6	239	70.469
Interne kurser på virksomhed	53,5	50,6	2.102	626.121
Privat	30,0	33,3	1.341	396.236
Alle	100,0	100,0	4.052	1.219.807

Note: Tabellen omfatter beskæftigede med børn.

Tabel g.1**Brug og gennemsnitlig varighed af VEU-aktiviteter opdelt på beskæftigede og ledige**

	Beskæfti- gede	Ledige	I alt	Beskæfti- gede	Ledige	Alle	Antal besvarel- ser	Antal besvarelser opregnet
Kursus	%			Gennemsnitligt antal dage				
Almen VEU	75,3	24,7	100,0	65,6	92,6	72,0	229	91.950
Erhvervsrettet VEU	85,5	14,5	100,0	26,2	63,2	31,2	604	206.129
VEU på videregående ni veau	91,3	8,7	100,0	50,2	96,7	54,3	519	157.328
Interne kurser på virksomhed	97,9	2,1	100,0	15,1	26,0	15,8	3.879	1.179.181
Private kurser	94,4	5,6	100,0	10,3	31,3	11,4	2.598	787.749
Alle	94,4	5,6	100,0	20,4	57,2	23,5	7.829	2.422.336
Populationen	91,0	9,0	100,0					

Note: Tabellen omfatter både beskæftigede og ledige. Bemærk at dage er beregnet med en vis usikkerhed, se afsnit 2.3.

Tabel g.2**Brug af VEU-aktiviteter opdelt på beskæftigede og ledige**

	Beskæftigede	Ledige	Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
Kursus	%			
Almen VEU	3,0	16,8	229	91.950
Erhvervsrettet VEU	7,7	22,1	604	206.129
VEU på videregående niveau	6,3	10,1	519	157.328
Interne kurser på virksomhed	50,5	18,5	3.879	1.179.181
Private kurser	32,5	32,5	2.598	787.749
Alle	100,0	100,0	7.829	2.422.336

Note: Tabellen omfatter både beskæftigede og ledige.

Tabel g.3**Brug af VEU-aktiviteter opdelt på hovedbeskæftigelse**

	Selvstændig	Funktionær, tjenestemand	Faglært arbej- der	Ikke faglært, specialarbej- der	Anden løn- modtager	I alt
Kursus	%					
Almen VEU	8,2	36,2	14,4	22,5	18,6	100,0
Erhvervsrettet VEU	6,8	32,0	25,6	22,7	12,9	100,0
VEU på videregående niveau	5,4	64,5	14,1	4,0	12,0	100,0
Interne kurser på virksomhed	1,3	64,2	15,6	9,3	9,7	100,0
Private kurser	10,9	61,3	14,4	5,6	7,8	100,0
Alle	5,3	60,0	15,8	9,2	9,7	100,0
Populationen	9,1	48,9	17,3	14,2	10,3	100,0

Note: Tabellen omfatter beskæftigede.

Tabel g.4**Gennemsnitlig varighed af VEU-aktiviteter opdelt på hovedbeskæftigelse**

	Selvstændig	Funktionær, tjenestemand	Faglært arbejder	Ikke faglært, specialarbejder	Anden lønmodtager	Alle	Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
Kursus	Gennemsnitligt antal dage							
Almen VEU	46,6	47,8	56,4	95,1	80,2	65,6	183	69.214
Erhvervsrettet VEU	22,5	22,8	27,6	28,9	28,6	26,2	526	176.320
VEU på videregående niveau	80,5	43,0	41,7	71,6	78,5	50,2	479	143.676
Interne kurser på virksomhed	7,4	14,8	16,4	25,5	11,4	15,1	3.810	1.154.247
Private kurser	7,8	10,0	11,4	8,1	14,9	10,3	2.478	743.804
Alle	15,6	17,2	20,8	31,7	32,9	20,4	7.476	2.287.261

Note: Tabellen omfatter beskæftigede. Bemærk at dage er beregnet med en vis usikkerhed, se afsnit 2.3.

Tabel g.5**Brug af VEU-aktiviteter opdelt på hovedbeskæftigelse**

	Selvstændig	Funktionær, tjenestemand	Faglært arbejder	Ikke faglært, specialarbejder	Anden lønmodtager	Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
Kursus	%						
Almen VEU	4,7	1,8	2,7	7,4	5,8	183	69.214
Erhvervsrettet VEU	9,8	4,1	12,4	19,1	10,3	526	176.320
VEU på videregående niveau	6,4	6,8	5,6	2,7	7,8	479	143.676
Interne kurser på virksomhed	12,2	54,0	49,6	51,0	50,2	3.810	1.154.247
Private kurser	66,9	33,3	29,6	19,8	26,0	2.478	743.804
Alle	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	7.476	2.287.261

Note: Tabellen omfatter beskæftigede.

Tabel h.1**Brug af VEU-aktiviteter opdelt på sektor**

Kursus	Sektor					Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
	Stat	Amt	Kommune	Privat	Andet		
	%						
Almen VEU	5,5	10,8	23,3	50,5	9,9	183	69.214
Erhvervsrettet VEU	7,7	5,5	16,2	65,8	4,9	526	176.320
VEU på videregående niveau	9,3	8,2	21,6	53,0	7,9	479	143.676
Interne kurser på virksomheden	10,2	9,9	24,5	49,9	5,5	3810	1.154.247
Private kurser	7,8	10,4	19,0	57,4	5,5	2478	743.804
Alle	9,0	9,6	21,8	53,8	5,7	7.476	2.287.261
Populationen	7,6	6,9	18,1	62,9	4,6		

Note: Tabellen omfatter beskæftigede.

Tabel h.2**Gennemsnitlig varighed af VEU-aktiviteter opdelt på sektor**

Kursus	Sektor				
	Stat	Amt	Kommune	Privat	Andet
	Gennemsnitligt antal dage				
Almen VEU	40,3	94,8	71,7	58,5	67,7
Erhvervsrettet VEU	13,4	44,2	33,5	24,8	17,9
VEU på videregående niveau	42,3	61,2	47,3	48,7	65,4
Interne kurser på virksomheden	13,4	12,9	6,5	7,0	9,3
Private kurser	10,0	12,8	10,2	9,8	10,6
Alle	16,9	26,3	21,5	19,0	26,9

Note: Tabellen omfatter beskæftigede.

Tabel h.3**Brug af VEU-aktiviteter opdelt på sektor**

	Sektor					Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
	Stat	Amt	Kommune	Privat	Andet		
Kursus	%						
Almen VEU	1,9	3,4	3,2	2,8	5,2	183	69.214
Erhvervsrettet VEU	6,5	4,4	5,7	9,4	6,5	526	176.320
VEU på videregående niveau	6,5	5,3	6,2	6,2	8,6	479	143.676
Interne kurser på virksomheden	57,1	51,8	56,6	46,8	48,4	3810	1.154.247
Private kurser	28,0	35,1	28,2	34,7	31,3	2478	743.804
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	7476	2.287.261

Note: Tabellen omfatter beskæftigede.

Tabel i.1**Brug og gennemsnitlig varighed af VEU-aktiviteter opdelt på om respondenter er leder eller ej**

	Ikke leder	Mellem eller topleder	I alt	Ikke leder	Mellem eller topleder	Alle	Antal besvarel- ser	Antal besva- relser op- regnet
Kursus	%			Gennemsnitligt antal dage				
Almen VEU	88,5	11,5	100,0	70,4	43,2	67,1	168	63.514
Erhvervsrettet VEU	78,6	21,4	100,0	27,1	24,2	26,4	493	164.366
VEU på videregående niveau	75,0	25,0	100,0	48,7	48,1	48,5	454	135.606
Interne kurser på virksomhed	73,9	26,1	100,0	15,7	16,6	15,9	3.763	1.138.307
Privat	66,6	33,4	100,0	11,2	9,2	10,6	2.236	661.189
Alle	72,5	27,5	100,0	22,8	16,3	21,0	7.114	2.162.981
Populationen	78,0	22,0	100,0					

Note: Tabellen omfatter beskæftigede, dog ikke selvstændige. Bemærk at dage er beregnet med en vis usikkerhed, se afsnit 2.3.

Tabel i.2**Brug af VEU-aktiviteter opdelt på om respondenter er leder eller ej**

	Ikke leder	Mellem eller topleder	Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
Kursus	%			
Almen VEU	3.6	1.2	168	63.514
Erhvervsrettet VEU	8.2	5.9	493	164.366
VEU på videregående niveau	6.5	5.7	454	135.606
Interne kurser på virksomhed	53.6	50.0	3.763	1.138.307
Privat	28.1	37.1	2.236	661.189
Alle	100.0	100.0	7.114	2.162.981

Note: Tabellen omfatter beskæftigede, dog ikke selvstændige.

Tabel j.1**Brug af VEU-aktiviteter opdelt på branche**

	Bygge og anlæg	Energi- og vandforsyning	Finansiering og forretningsservice	Handel, hotel og restaurat-ion	Industri	Landbrug, fiskeri, råstofudvinding	Offentlige og personlige tjenester	Transport, post og tele	Uoplyst aktivitet	I alt
Kursus	%									
Almen VEU	2,45	1,36	5,10	7,93	17,66	5,11	47,39	9,92	3,07	100,00
Erhvervsrettet VEU	10,79	2,41	6,67	8,32	22,52	5,13	34,59	8,90	0,66	100,00
VEU på videregående niveau	4,44	0,52	14,76	7,40	11,84	0,46	52,68	5,87	2,03	100,00
Interne kurser på virksomhed	3,45	0,97	13,09	7,89	14,60	1,12	51,04	6,62	1,23	100,00
Private kurser	4,62	0,69	14,37	7,95	13,64	2,61	50,25	4,21	1,67	100,00
Alle	4,43	0,97	12,87	7,91	14,82	1,99	49,51	6,06	1,43	100,00
Populationen	3,43	16,82	0,75	6,57	11,46	7,05	12,32	40,10	1,51	

Note: Tabellen omfatter beskæftigede.

Tabel j.2**Gennemsnitlig varighed af VEU-aktiviteter opdelt på branche**

	Bygge og anlæg	Energi- og vandforsyning	Finansiering og forretningsservice	Handel, hotel og restauration	Industri	Landbrug, fiskeri, råstofudvinding	Offentlige og personlige tjenester	Transport, post og tele	Uoplyst aktivitet	Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
Kursus	Gennemsnitligt antal dage										
Almen VEU	39,80	8,00	122,43	48,47	29,29	39,27	67,19	121,76	114,41	183	69.214
Erhvervsrettet VEU	19,53	5,21	36,55	21,96	20,74	11,05	34,78	27,12	10,91	526	176.320
VEU på videregående niveau	60,00	56,47	55,65	38,02	39,58	54,97	52,66	42,76	49,12	479	143.676
Interne kurser på virksomhed	6,05	2,00	11,54	23,36	20,94	1,58	14,69	9,79	13,35	3.810	1.154.247
Private kurser	11,09	21,02	10,74	9,26	8,28	3,82	11,16	8,79	7,27	2.478	743.804
Alle	18,77	15,84	20,79	17,51	16,22	9,80	21,94	27,79	25,21	7.476	2.287.261

Note: Tabellen omfatter beskæftigede. Bemærk at dage er beregnet med en vis usikkerhed, se afsnit 2.3.

Tabel j.3**Brug af VEU-aktiviteter opdelt på branche**

	Bygge og anlæg	Energi- og vandforsyning	Finansiering og forretningsservice	Handel, hotel og restauration	Industri	Landbrug, fiskeri, råstofudvin- ding	Offentlige og personlige tjenester	Transport, post og tele	Uoplyst aktivitet	Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
Kursus	%										
Almen VEU	1,68	4,25	1,20	3,03	3,61	7,76	2,90	4,95	6,48	183	69.214
Erhvervsrettet VEU	18,78	19,14	4,00	8,11	11,72	19,86	5,39	11,32	3,57	526	176.320
VEU på videregående niveau	6,31	3,35	7,20	5,87	5,02	1,44	6,68	6,09	8,87	479	143.676
Interne kurser på virksomhed	39,34	50,29	51,30	50,33	49,73	28,29	52,03	55,08	43,16	3.810	1.154.247
Private kurser	33,90	22,97	36,31	32,66	29,93	42,65	33,01	22,57	37,93	2.478	743.804
Alle	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	7.476	2.287.261

Note: Tabellen omfatter beskæftigede.

Tabel k.1**Brug og gennemsnitlig varighed af VEU-aktiviteter opdelt på hvor mange der arbejder på virksomheden**

	1-19	20-99	100 eller flere	Ved ikke, uoplyst	I alt	1-19	20-99	100 eller flere	Ved ikke, uoplyst	Alle	Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
Kursus	%					Gennemsnitligt antal dage						
Almen VEU	41,19	26,68	28,90	3,23	100,00	73,96	60,68	49,58	153,06	65,57	183	69.214
Erhvervsrettet VEU	37,00	32,11	30,26	0,63	100,00	26,22	27,52	24,81	19,56	26,15	526	176.320
VEU på videregående niveau	32,20	33,81	31,75	2,24	100,00	48,45	38,80	61,80	84,25	50,19	479	143.676
Interne kurser på virksomhed	26,24	37,52	35,17	1,07	100,00	13,68	14,99	17,91	9,50	15,10	3.810	1.154.247
Private kurser	36,54	32,01	30,81	0,63	100,00	8,99	11,78	9,98	22,58	10,26	2.478	743.804
All	31,25	34,75	32,97	1,03	100,00	19,79	19,60	20,98	50,60	20,43	7.476	2.287.261
Populationen	38,53	32,04	27,83	1,60	100,00							

Note: Tabellen omfatter beskæftigede. Bemærk at dage er beregnet med en vis usikkerhed, se afsnit 2.3.

Tabel k.2**Brug af VEU-aktiviteter opdelt på hvor mange der arbejder på virksomheden**

	1-19	20-99	100 eller flere	Ved ikke, uoplyst	Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
Kursus	%					
Almen VEU	3,99	2,32	2,65	9,47	183	69.214
Erhvervsrettet VEU	9,13	7,12	7,07	4,73	526	176.320
VEU på videregående niveau	6,47	6,11	6,05	13,66	479	143.676
Interne kurser på virksomhed	42,38	54,49	53,83	52,21	3.810	1.154.247
Private kurser	38,03	29,96	30,39	19,94	2.478	743.804
Alle	100,00	100,00	100,00	100,00	7.476	2.287.261

Note: Tabellen omfatter beskæftigede.

Tabel I.1

Brug og gennemsnitlig varighed af VEU-aktiviteter opdelt på hvorvidt arbejdspladsen er en del af en større virksomhed eller ej

	Er arbejdspladsen del af større virksomhed/firma/koncern/etc.?				Er arbejdspladsen del af større virksomhed/firma/koncern/etc.?				Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
	Ja	Nej	Ved ikke, uoplyst	I alt	Ja	Nej	ved ikke, uoplyst	Alle		
Kursus	%				Gennemsnitligt antal dage					
Almen VEU	30,86	21,42	47,72	100,00	54,32	54,34	77,70	65,57	183	69.214
Erhvervsrettet VEU	37,96	28,38	33,67	100,00	23,15	24,29	31,21	26,15	526	176.320
VEU på videregående niveau	32,57	21,73	45,71	100,00	42,62	57,79	51,84	50,19	479	143.676
Interne kurser på virksomhed	37,66	13,16	49,17	100,00	14,50	14,48	15,68	15,10	3.810	1.154.247
Privat	32,66	25,89	41,46	100,00	9,16	10,95	10,69	10,26	2.478	743.804
Alle	35,53	19,26	45,21	100,00	17,95	19,67	22,84	20,43	7.476	2.287.261
Population	34,95	28,31	36,75	100,00						

Note: Tabellen omfatter beskæftigede. Bemærk at dage er beregnet med en vis usikkerhed, se afsnit 2.3.

Tabel I.2

Brug af VEU-aktiviteter opdelt på hvorvidt arbejdspladsen er en del af en større virksomhed eller ej

	Er arbejdspladsen del af større virksomhed/firma/koncern/etc.?				
Kursus	Ja	Nej	Ved ikke, uoplyst	Antal besvarelser	Antal besvarelser opregnet
	%				
Almen VEU	2,63	3,37	3,19	183	69.214
Erhvervsrettet VEU	8,24	11,36	5,74	526	176.320
VEU på videregående niveau	5,76	7,09	6,35	479	143.676
Interne kurser på virksomhed	53,49	34,49	54,89	3.810	1.154.247
Privat	29,89	43,70	29,82	2.478	743.804
Alle	100,00	100,00	100,00	7.476	2.287.261

Note: Tabellen omfatter beskæftigede.

Bilag 2

Sammenfatning af tidligere undersøgelser vedrørende deltagelse i voksen- og efteruddannelse

Adjunkt, ph.d. Anne Larson, Danmarks Pædagogiske Universitet

Der er gennem årene lavet en lang række undersøgelser af, hvem der deltager i voksen- og efteruddannelse og hvorfor. I det følgende sammenfattes en række af disse undersøgelser. Der fokuseres på omfanget af private og offentlige voksen- og efteruddannelsesaktiviteter, vilkårene for deltagelse, hvad der karakteriserer henholdsvis deltagere og ikke deltagere, fordelingen mellem formel, ikke-formel uddannelse og uformel uddannelse. Desuden redegøres der særskilt for, hvad der karakteriserer uddannelsesaktiviteten for gruppen af ufaglærte.

1. Omfanget af voksen- og efteruddannelsesaktiviteten

Ifølge en international undersøgelse af voksnes⁸ færdigheder (International Adult Literacy Survey – IALS) er danskerne blandt de bedste, når det gælder evnen til at lokalisere og bruge information indeholdt i forskellige former som for eksempel jobansøgninger, lønsedler, køreplaner, kort og tabeller (document literacy) og til at anvende regnefunktioner i forbindelse med for eksempel regnskabsføring og udfyldelse af ordrer (quantitative literacy). Til gengæld er danske voksne knap så gode, når det gælder den viden og de færdigheder, der er nødvendig for at forstå og bruge informationer fra for eksempel brochurer og brugsvejledninger (prose literacy). Mens Danmark ligger på henholdsvis en anden- og en tredjeplads med hensyn til »document« og »quantitative literacy«, ligger Danmark kun på en ottendeplads⁹ med hensyn til at læse og forstå (*Literacy in the Information Age*, 2000). Det skyldes imidlertid ikke, at voksne i Danmark ikke deltager i voksen- og efteruddannelse. Faktisk ligger Danmark ifølge flere undersøgelser sammen med de øvrige nordiske lande i front, når det gælder deltagelsen i voksen- og efteruddannelse (*Promoting adult learning. Pre-publication draft*, 2005).

I forbindelse med IALS-undersøgelsen blev der blandt andet spurgt til deltagelse i voksen- og efteruddannelse. Undersøgelsen omfatter perioden 1994-1998 og vedrører deltagelse i uddannelse i løbet af det sidste år. Den præcise andel af voksne danskere, der deltager i voksen- og efteruddannelse, afhænger af den konkrete afgrænsning, og hvilke aktiviteter der tæller med som uddannelse. OECD opgør i deres seneste publikation vedrørende voksen- og efteruddannelse på baggrund af data fra IALS andelen af danskere, der deltager i voksen- og efteruddannelse til 60%¹⁰ (*Promoting adult learning. Pre-publication draft*, 2005). I en nordisk undersøgelse af deltagelsen i voksenuddannelse, ligeledes med udgangspunkt i data fra IALS, opgøres andelen af danskere, der deltager i voksen- og efteruddannelse til 55%¹¹, hvilket svarer til Finland (56%) og Island (55%). Fokuseres udelukkende på uddannelse relateret til jobbet, lå Danmark øverst, med 47% (Tuijnman & Hellström, 2001). På trods af forskellige opgørelser synes det dog at kunne konkluderes, at over halvdelen af alle voksne danskere i løbet af et år deltog i voksen- og efteruddannelse i perioden 1994-1998.

Ses der på uddannelse og kurser generelt, er der en svag tendens til, at kvinder deltager mere i uddannelse end mænd (Blomquist & Tuijnman, 2001, *Promoting adult learning. Pre-publication draft*, 2005). Denne forskel forsvinder imidlertid, hvis der udelukkende fokuseres på jobrelateret uddannelse. Den nordiske undersøgelse fremhæver samtidig, at de nordiske borgere er mere positive over for at deltage i uddannelse end det generelle billede for IALS (Blomquist & Tuijnman, 2001).

Omsat til fuldtidsstuderende deltog 120.000 personer i 1999 i en eller anden form for vok-

8 Voksne i denne sammenhæng defineret som 16-65-årige.

9 Ud af 22 lande.

10 Det fremgår ikke nærmere, hvilke uddannelsesaktiviteter der er medtaget i opgørelsen, ligesom det er uklart, hvilken aldersgruppe der tages udgangspunkt i. Da voksne i indledningen til rapporten defineres som 25-64-årige, antages det, at det også er denne aldersgruppe, der indgår i opgørelsen.

11 Voksne er i denne opgørelse defineret som 25-65-årige. Personer med under seks timers samlet uddannelse i løbet af et år er defineret som ikke deltagere.

sen- og efteruddannelse, heraf godt 7.000 i privat efter- og videreuddannelse (*Thematic review on adult learning – Denmark background report*, 2001).

Danskerne er tilsyneladende ikke blevet mindre interesserede i uddannelse siden slutningen af 1990'erne. I 2003 gennemførte det europæiske statistiske kontor Eurostat i samarbejde med EUs center for udvikling af erhvervsuddannelser (Cedefop) en undersøgelse af holdningen til, brugen af og forventninger til fremtidig brug af uddannelse blandt borgerne i EU samt Norge og Island (Chisholm *et al.*, 2004). Undersøgelsen, der blandt andet byggede på besvarelser fra 1000 danskere, omfattede personer i alderen fra femten år og opefter. Undersøgelsen viste blandt andet, at danskerne er mere tilbøjelige til at sige, at de har deltaget i en eller anden form for læringsaktivitet i løbet af det sidste år, end de adspurgte fra andre EU-lande, om end tæt fulgt af finnerne og svenskerne. At svenskerne tilsyneladende er blevet mere aktive med hensyn til deltagelse i voksen- og efteruddannelse kan have sammenhæng med, at Sverige i 1997 indledte et femårigt nationalt voksenuddannelsesinitiativ med henblik på at fremme deltagelse i voksen- og efteruddannelse (Blomquist & Tuijnman, 2001).

Flyttes fokus fra antal personer, der deltager i efter- og videreuddannelse, til antallet af timer, der bruges på efter- og videreuddannelse, indtager Norden ikke længere så klar en førerplads med hensyn til deltagelse. Sammenlignet med andre lande i IALS-undersøgelsen bruger den enkelte nordiske deltager færre timer på efter- og videreuddannelse. Frem for at give et fåtal mange timers uddannelse, har man altså i Norden valgt at lade så mange som muligt deltage i efter- og videreuddannelse, men til gengæld i kortere tid (Blomquist & Tuijnman, 2001). Også OECD er inde på, at det ikke er tilstrækkeligt at se på antallet af personer, der deltager i uddannelse, men at også længden på uddannelsen må indgå i sammenligningen. I et forsøg på at øge sammenligneligheden mellem forskellige lande, har de konstrueret et mål, der på samme tid tager højde for antallet af personer, der deltager i uddannelse, og varigheden af uddannelse (APR – adjusted participation rate). De skelner i den forbindelse mellem to forskellige modeller for investeringer i læring. De betegner de to modeller henholdsvis en ekstensiv model, hvor der udbydes en lav grad af uddannelse til et stort antal voksne, og en intensiv model, hvor uddannelsen koncentrerer på et mindre antal personer. På trods af, at deltagerne i uddannelse i Norden som nævnt bruger mindre tid på uddannelsen end de øvrige deltagere fra de øvrige lande i IALS-undersøgelsen, ligger Danmark fortsat højt placeret, kun overgået af Storbritannien blandt de undersøgte lande¹² (*Promoting adult learning. Pre-publication draft*, 2005).

Fokuseres på en enkelt uddannelsesinstitution, AMU, viser tal fra 1997, at godt en fjerdedel af kursisterne deltog i kurser inden for bygge og anlæg. Omvendt deltog færrest kursister i kurser inden for det offentlige (1,7%), inden for nærings- og nydelsesmiddelindustrien (3,8%) samt kurser for teknikere, ledere m.m. (3,8%) (Jensen *et al.*, 1999).

2. Vilkårene for deltagelse i voksen- og efteruddannelse

I 2002 udgjorde de samlede udgifter til voksen- og efteruddannelse¹³ i Danmark knap 3% af bruttonationalproduktet (BNP). Af de 36 mia.kr., der i 2002 blev brugt på voksen- og efteruddannelse i Danmark, kom de 22 mia. fra private og offentlige virksomheder. En stor del af de offentlige udgifter til voksen- og efteruddannelse går til uddannelser, der ikke har et direkte erhvervsrettet sigte, som for eksempel folkeoplysning (*Arbejdsmarkedsrapport*, 2004).

Danske virksomheder brugte i 1999 3% af de samlede arbejdsomkostninger på voksen- og efteruddannelse. Storbritannien er det eneste af de 15 gamle EU-lande, hvor virksomhederne bru-

12 Fra EU og Norden indgår følgende lande i analysen: Storbritannien, Tyskland, Holland, Østrig, Danmark, Sverige, Finland og Norge.

13 Omfatter ikke uddannelse, der finder sted som en naturlig del af arbejdet, for eksempel sidemandsoplæring og jobrotation.

ger en større andel af arbejdsomkostningerne på voksen- og efteruddannelse (3,6%). Set under et brugte de europæiske virksomheder i 1999 2,3% af de samlede arbejdsomkostninger på voksen- og efteruddannelse. Der er ikke stor forskel på andelen af de samlede arbejdsomkostninger, der bruges på voksen- og efteruddannelse i virksomhederne inden for forskellige brancher, ligesom virksomhedens størrelse ikke synes at spille nogen væsentlig rolle (*European Social Statistics*, 2002).

En stor del af uddannelsen finder sted i arbejdstiden. Ifølge en undersøgelse gennemført af Socialforskningsinstituttet (SFI) og Konsulentfirmaet Poula Helth for Arbejds-, Undervisnings- og Finansministeriet (»Brugerundersøgelse og undersøgelse af overlap på voksen- og efteruddannelsesområdet«, 1999) brugte 80% af de personer, der var beskæftiget ved kursusstart i 1997/1998 en større eller mindre del af deres arbejdstid på kursusdeltagelsen. Blandt de beskæftigede, der i 2003 deltog i voksen- og efteruddannelse med et erhvervsrettet sigte, oplyste 76%, at hele uddannelsen fandt sted inden for betalt arbejdstid. For uddannelse med et personligt og socialt sigte er billedet ikke overraskede meget anderledes, idet 95% oplyste, at hele uddannelsen lå uden for betalt arbejdstid (*Arbejdsmarkedsrapport*, 2004).

At hele uddannelsen ligger inden for betalt arbejdstid udelukker dog ikke, at den enkelte også bruger en del af sin fritid, for eksempel til lektielæsning eller lignende. 63% af de beskæftigede på uddannelse i 1997/1998 oplyste da også, at de i større eller mindre omfang brugte fritid på uddannelsen. Det typiske var fire til seks timer om ugen. Det er især de personer, der selv har taget initiativ til at deltage i voksen- og efteruddannelse og personer på langvarige kurser, der bruger fritid på deltagelsen (»Brugerundersøgelse og undersøgelse af overlap på voksen- og efteruddannelsesområdet«, 1999).

Den betydning, virksomhederne ifølge undersøgelsen fra DA har for finansieringen af voksen- og efteruddannelse, svarer ganske godt til, hvad Dansk Teknologisk Institut, DTI, fandt i 1992 (*Privat efteruddannelse*, 1994). Undersøgelsen kombinerer en kvantitativ og kvalitativ analysetilgang, og består af flere delundersøgelser, herunder telefonenquete, postspørgeskemaundersøgelse, casestudier samt eksplorative analyser af leverandørkurser og private kursusudbydere. Undersøgelsen tager sit udgangspunkt i virksomhedssiden og ikke i arbejdskraftsiden, og hovedkilden til informationer på arbejdsstedsniveau er vurderinger og holdninger afgivet af ledelsen eller dennes repræsentanter, dog suppleret med vurderinger fra tillidsrepræsentanter. Kun arbejdssteder med mere end fem ansatte indgår i undersøgelsen. Der gøres i rapporten opmærksom på, at der er store metodiske vanskeligheder med at opgøre, hvor store investeringer i privat efteruddannelse er, idet virksomhederne som oftest kun har oplysninger om efteruddannelse liggende i en form, der tjener administrative og ikke statistiske formål, og som dermed ikke umiddelbart er velegnede til at besvare kvantitative spørgsmål. Undersøgelsen benytter derfor i vid udstrækning estimater og vurderinger baseret på de informationer, der er indsamlet gennem de forskellige datafangstmetoder, som er anvendt i undersøgelsen (*Privat efteruddannelse*, 1994). En undersøgelse gennemført af Niras-konsulenterne for Danmarks Evalueringsinstitut (*Undersøgelse af efteruddannelsespraksis i private og offentlige servicevirksomheder*, 2003) peger desuden på, at der kan være forskel på, hvad de enkelte virksomheder opfatter som uddannelse. Således betragter 72% af de offentlige servicevirksomheder jobrotation og turnusordninger som efteruddannelse, mens det kun er tilfældet for 49% af de private servicevirksomheder. Resultaterne skal dog tages med visse forbehold, da kun 27% af de udvalgte private virksomheder har deltaget i undersøgelsen og 46% af de offentlige virksomheder, hvilket giver en samlet svarprocent på 37.

Undersøgelsen fra DTI estimerer et samlet privatforbrug på knap 1% af den totale lønsum, svarende til ca. 3,6 mia.kr. Heraf kan de offentlige direkte omkostninger ifølge rapporten estimeres til ca. 1,1 mia.kr. og de private til ca. 2,5 mia.kr. Undersøgelsen estimerer de indirekte omkostninger (primært løn i forbindelse med fravær til efteruddannelse) til ligeledes knap 1% af lønsummen, svarende til ca. 3,4 mia.kr. I års-personer opgør rapporten den samlede private efteruddannelses-

indsats til et volumen svarende til ca. 33.000 personer, og rapporten peger på, at dette er en anelse mere end den gennemførte efteruddannelsesaktivitet i offentligt regi for beskæftigede lønmodtagere, der i samme år, 1992, omfattede ca. 31.000 årspersoner. Endelig estimerer undersøgelsen, at 3,3% af arbejdstiden anvendes til efteruddannelse, omtrent ligeligt fordelt mellem privat og offentlig udbudt efteruddannelse.

Virksomhedernes betydning for voksen- og efteruddannelsesaktiviteten kan være en af årsagerne til, at den nordiske undersøgelse på baggrund af data fra IALS konkluderer, at der ikke er nogen sammenhæng mellem muligheden for at få offentlig støtte til deltagelse i efter- og videreuddannelse og omfanget af deltagelse i efter- og videreuddannelse for befolkningen som helhed. Samtidig peger data dog på, at en sådan sammenhæng synes at eksistere for de kortuddannede, om end resultatet ifølge forfatterne selv skal tages med et vist forbehold (Holm & Jensen, 2001).

Der er desuden forskel på virksomhedernes brug af voksen- og efteruddannelse afhængigt af branche. Således viste DTI's undersøgelse fra 1992, at de private serviceerhverv anvendte flest ressourcer på privat efteruddannelse, mens bygge og anlæg anvendte færrest. Herimellem lå fremstillingserhvervene og den offentlige sektor, hvor 53-54% af alle virksomhederne benyttede under 1½% af lønsummen. Undersøgelsen viste også, at større virksomheder både absolut og relativt brugte flere ressourcer på privat efteruddannelse end små og mindre virksomheder (*Privat efteruddannelse*, 1994).

Undersøgelsen fra DTI vedrører, som det fremgår, privat efter- og videreuddannelse. Når det gælder offentlig voksen- og efteruddannelse viser undersøgelsen fra SFI og Poula Helth, at det især er de offentlige virksomheder, der benytter sig af offentligt finansieret voksen- og efteruddannelse. I perioden 1997-1998 havde således over 90% af de offentlige virksomheder haft en eller flere medarbejdere på offentligt finansieret voksen- og efteruddannelse mod 56% af de private virksomheder («Brugerundersøgelse og undersøgelse af overlap på voksen- og efteruddannelsesområdet», 1999). Sørensen konstaterer da også i en undersøgelse af virksomheders brug af voksen- og efteruddannelse, at offentligt ansatte ved store virksomheder har størst sandsynlighed for at modtage efteruddannelse (Sørensen, 2000).

Dansk Teknologisk Instituts undersøgelse fra 1994 viste også et mønster i virksomhedernes brug af privatfinansieret voksen- og efteruddannelse, hvor private investeringer overvejende gik til virksomhedernes kernearbejdskraft med en relativ overvægt på ledende funktionærer, specialister og chefer. Disse personalekategorier kom dels oftere på efteruddannelse og havde også en deltagelse af længere varighed end det øvrige personale. Andelen af virksomheder, der havde givet privat efteruddannelse¹⁴ til ufaglærte arbejdere, er på 33%, for faglærte arbejdere 44%, for funktionærer med tekniske opgaver 50%, for topledelsen 55%, og funktionærer med administrative opgaver 61%. Rapporten viser desuden, at de faglærte og ufaglærte personalegrupper primært får deres kvalificering via oplæring i arbejdssituationen og interne kurser. Heroverfor deltager topledelsen mest i konferencer mv., ledende funktionærer, mellemledere og de øvrige funktionærgrupper deltager primært i interne kurser på nær de højtuddannede funktionærer, som primært efteruddannes via privat udbudte kurser (*Privat efteruddannelse*, 1994). I forlængelse heraf fandt Sørensen i sin undersøgelse, at virksomhederne i 1996 brugte betydeligt flere penge på uddannelse af højere funktionærer end af ufaglærte medarbejdere, både samlet set pr. medarbejder og i udgifter pr. dag pr. medarbejder. Hvor de gennemsnitlige direkte og indirekte udgifter til efteruddannelse pr. højere funktionær i 1996 var på 16.156 kr., var de gennemsnitlige udgifter til efteruddannelse pr. ufaglært medarbejder 4.828 kr. Desuden viste hans undersøgelse, at anciennitet ved virksomheden i hvert fald i 1995 spillede en rolle for sandsynligheden for at deltage i voksen- og efteruddannelse, således at medarbejdere, der havde været længe ved virksomheden, havde en signifikant større sandsynlighed for at deltage i voksen- og efteruddannelse (Sørensen, 2000).

14 Det skal bemærkes, at disse tal udelukkende omfatter privat finansieret uddannelse og altså ikke omfatter offentligt finansieret voksen- og efteruddannelse.

Data fra IALS viser, at tendensen i forhold til, hvem der deltager i voksen- og efteruddannelse med støtte fra virksomhederne, ikke har ændret sig nævneværdigt. Det er fortsat ikke alle befolkningsgrupper, der har lige stor sandsynlighed for at få støtte fra arbejdsgiveren til deltagelse i uddannelse. OECD fremhæver som helhed for samtlige lande i IALS-undersøgelsen¹⁵ en række grupper, der er mindre tilbøjelige end andre til at få støtte til uddannelse fra arbejdsgiveren: Det drejer sig om:

- Indvandrere
- Kvinder
- Deltidsansatte
- Løsarbejdere
- Ufaglærte
- Ansatte i små virksomheder (*Promoting adult learning. Pre-publication draft*, 2005)

Ifølge den nordiske undersøgelse er der imidlertid i Norden ikke stor forskel på mænd og kvinder med hensyn til andelen, der får finansiel støtte fra arbejdsgiveren til deltagelse i uddannelse. Til gengæld er der i lighed med i de øvrige lande i undersøgelsen en tendens til, at jo højere uddannelse, jo større chance for, at arbejdsgiveren finansierer medarbejdernes deltagelse i efter- og videreuddannelse (Blomquist & Tuijnman, 2001).

Ifølge Chisholm et al. deltager knap halvdelen af danskerne i uddannelse, fordi de enten er blevet opfordret eller tvunget til det, og/eller har fået det betalt. Godt en fjerdedel har fået deltagelsen betalt af arbejdsgiveren eller fagforening (Chisholm et al. 2004). En undersøgelse af kvaliteten og effekten af arbejdsmarkedsuddannelserne peger ligeledes på en betydelig indflydelse fra arbejdsgiverside med hensyn til deltagelse i voksen- og efteruddannelse. Således opgav omkring halvdelen af deltagerne, at de var blevet opfordret til det af deres arbejdsgiver/arbejdsleder (Jensen et al., 1999). Samtidig konkluderer den tidligere omtalte nordiske undersøgelse, at arbejdsgiverne i Norden desuden oftere støtter deltagelse i uddannelse foreslået af medarbejderne selv end gennemsnittet af de undersøgte lande (Blomquist & Tuijnman, 2001).

Undersøgelsen fra SFI og Paola Helth viser da også, at beslutningen om deltagelse i voksen- og efteruddannelse sjældent tages af virksomhederne, AF eller kommunerne alene, men at de personer, der skal deltage i uddannelsesaktiviteten, ofte selv er involveret i beslutningen. 71% af de adspurgte kursister oplyser i den forbindelse, at initiativet til deltagelsen i voksen- og efteruddannelse kom fra dem selv, og 69% mente, at det var helt deres egen beslutning. Det er ifølge undersøgelsen især de unge, personer med en erhvervsuddannelse (især en videregående uddannelse) og ledige, der oplever selv at have taget initiativ til voksen- og erhvervsuddannelse. Blandt de beskæftigede er det oftere de offentligt ansatte end de privatansatte, der selv tager initiativ til deltagelse i voksen- og efteruddannelse (Brugerundersøgelse og undersøgelse af overlap på voksen- og efteruddannelsesområdet, 1999). Jensen et al. når i deres undersøgelse af arbejdsmarkedsuddannelserne frem til, at 40% af deltagerne ved AMU har været alene om beslutningen om deres deltagelse. Halvdelen af disse er ledige (Jensen et al. 1999).

En opgørelse af det totale privatfinansierede efteruddannelsesforbrug gennemført af Dansk Teknologisk Institut (*Privat efteruddannelse*, 1994) i 1992 viste, at 80% af alle danske virksomheder, offentlige som private, i 1992 benyttede sig af efteruddannelsesaktiviteter i privat regi i form af kurser¹⁶ købt af private efteruddannelsesudbydere eller afholdt af virksomheden selv. Der er ifølge rapporten desuden store forskelle på, hvor meget og hvilke typer efteruddannelse de enkelte

15 Belgien, Canada, Danmark, Finland, Holland, Irland, Italien, New Zealand, Norge, Polen, Schweiz, Storbritannien, det daværende Tjekkoslaviet, Ungarn, USA og Østrig.

16 Der opereres i rapporten med et uddannelsesbegreb, der ud over kurser også omfatter ikke-formelle læringsaktiviteter som læring i jobbet (on-the-job training) og jobrotation.

virksomheder bruger (*Privat efteruddannelse*, 1994).

Det vides ikke, hvor meget den enkelte borger selv bidrager med til deltagelse i voksen- og efteruddannelse. Ifølge undersøgelsen fra SFI og Paola Helth sker valget af voksen- og efteruddannelse i højere grad ud fra en vurdering af behovene sammenholdt med indhold og kvalitet i uddannelserne end ud fra en bedømmelse af omkostningerne. De fremhæver dog samtidig, at det ikke automatisk kan tages som udtryk for, at øget brugerbetaling ikke vil have nogen betydning (Brugerundersøgelse og undersøgelse af overlap på voksen- og efteruddannelsesområdet, 1999).

Chisholm m.fl. har i deres undersøgelse for Cedefop spurgt til villigheden til selv at betale for deltagelse i voksen- og efteruddannelse, hvilket kan give et indtryk af potentialet for egenbetaling. Samlet set viste undersøgelsen, at 53% af danskerne var villige til at betale omkostningerne i forbindelse med deres læring¹⁷. Villigheden til at betale afhænger imidlertid til en vis grad af formålet med uddannelsen. Således er danskerne primært villige til at betale for uddannelse relateret til deres fritidsliv frem for uddannelse relateret til arbejdet. Hvor 68% er villige til at betale omkostningerne forbundet med uddannelse i relation til en hobby, er kun 41% villige til at betale udgifterne for uddannelse med henblik på forfremmelse og 43% for uddannelse relateret til deres aktuelle arbejde. 16% er ikke villig til at betale for nogen form for arbejdsrelateret uddannelse (Chisholm et al., 2004).

3. Hvad karakteriserer deltagerne?

Undersøgelserne fra Cedefop og IALS peger begge på en sammenhæng mellem alder og deltagelse i voksen- og efteruddannelse, hvor de unge er mere tilbøjelige til at deltage end de ældre (Blomquist & Tuijnman, 2001; Chisholm et al., 2004; *Promoting adult learning. Pre-publication draft*, 2005). En forskel, der ifølge Blomquist og Tuijnman blandt andet skyldes, at de yngre generelt har en højere uddannelse end de ældre. Som det fremgår senere, viser undersøgelserne således en klar sammenhæng mellem uddannelsesniveau og deltagelse i uddannelse med de højest uddannede som dem, der også senere er mest aktive med hensyn til deltagelse i voksen- og efteruddannelse. Blandt dem, der deltager i efter- og videreuddannelse, tilbringer de unge ifølge Blomquist og Tuijnman desuden mere tid i uddannelse end de ældre. Dette er særligt udtalt i de nordiske lande. De yngre er altså ikke alene mere tilbøjelige til at deltage i uddannelse end de ældre, de bruger også mere tid på det, når de deltager (Blomquist & Tuijnman, 2001). Ses udelukkende på de beskæftigede, er der ifølge en undersøgelse fra Dansk Arbejdsgiverforening imidlertid ingen betydelig forskel på deltagelsen i voksen- og efteruddannelse afhængigt af alder, selv om varigheden af uddannelsen falder en smule med alderen (*Arbejdsmarkedsrapport*, 2004).

Ifølge den nordiske IALS-undersøgelse er beskæftigede generelt mere tilbøjelige til at deltage i efter- og videreuddannelse end arbejdsløse, der igen er mere tilbøjelige til at deltage i efter- og videreuddannelse end dem Blomquist og Tuijnman betegner ikke økonomisk aktive (Blomquist & Tuijnman, 2001). Chisholm m.fl. nåede i deres undersøgelse af europæernes syn på og deltagelse i voksen- og efteruddannelse frem til et lignende resultat for de gamle EU-lande som helhed. De sammenlignede således deltagelsen i uddannelse for tre forskellige grupper: Højtuddannede i højstatus job, kortuddannede i lavstatus job og lavt uddannede uden job, og kom frem til, at kortuddannede uden job var den gruppe, der deltog mindst i voksen- og efteruddannelse, også mindre end kortuddannede i lavstatus job (Chisholm et al., 2004). OECD kommer imidlertid på baggrund af data fra EU's arbejdsstyrkesurvey (ELFS) frem til det modsatte resultat for Danmark: At arbejdsløse og inaktive deltager mere i voksen- og efteruddannelse end beskæftigede (*Promoting adult learning. Pre-publication draft*, 2005).

Ses der på branchetilhørsforhold, viser den nordiske undersøgelse for Danmark, at ansatte

17 Resultatet skal tages med det forbehold, at det ikke vides, hvilke udgifter de enkelte respondenter regner med i deres villighed. Det er således muligt, at de udelukkende tænker på deltagergebyr, eventuelle materialer, og bøger o.l. og ikke de samlede udgifter forbundet med uddannelsen.

inden for den finansielle sektor og personlig service deltog mest i efter- og videreuddannelse i perioden 1994-1998, fulgt af ansatte inden for elektricitetssektoren. Den laveste deltagelse i efter- og videreuddannelse ses inden for landbrugs- og byggeribranchen. Ligeledes er der en tendens til, at ansatte i store virksomheder oftere deltager i efter- og videreuddannelse end ansatte i små virksomheder. Sammenlignet med andre lande, deltager ansatte i små virksomheder i Danmark (og Norge) dog relativt meget i efter- og videreuddannelse (Blomquist & Tuijnman, 2001). I 1998 var det da også ifølge Teknologisk Institut vanskeligt at finde forskelle i deltagelsen i uddannelse baseret på virksomhedens størrelse, bortset fra helt små virksomheder med under fem ansatte¹⁸ (*Thematic review on adult learning – Denmark background report*, 2001). Andelen af virksomheder med over ti medarbejdere, der tilbyder uddannelse til medarbejderne, svinger således fra godt 90% af virksomhederne med 10-49 ansatte til omkring 100% af virksomhederne med over 250 ansatte (*Promoting adult learning. Pre-publication draft*, 2005).

Selv om indvandrere ifølge OECD har mindre sandsynlighed for at få uddannelse finansieret af arbejdsgiveren, deltager de ifølge Dansk Arbejdsgiverforening ikke mindre i formel voksen- og efteruddannelse end den øvrige befolkning. Til gengæld deltager de i langt højere grad i almene kurser end i erhvervsrettede (*Arbejdsmarkedsrapport*, 2004).

Ifølge den nordiske undersøgelse er de personer, der ikke deltager i uddannelse, oftest heller ikke interesseret i at deltage (Blomquist & Tuijnman, 2001). Det leder frem til en gruppe, der udgør en særlig udfordring, hvis ønsket er at fremme livslang læring og kompetenceudvikling for alle. Det er dem, der med Chisholm et al. begreb kan betegnes demotiverede eller »læringsafsøndrede«. En gruppe, der er karakteriseret ved at undgå enhver form for voksen- og efteruddannelse. Da de heller ikke engagerer sig ikke i de læringsmuligheder, der ligger uden for det formelle uddannelsessystem, er det en yderst vanskelig gruppe at nå, når det gælder livslang opkvalificering og uddannelse for alle. De er ikke alene utilbøjelige til at deltage i uddannelse, men deltager generelt mindre i samfundslivet end de øvrige adspurgte og er oftere uden beskæftigelse. De er typisk karakteriseret ved også at have lavt selvværd og dårlige erfaringer fra tidligere deltagelse i uddannelsesaktiviteter. Denne gruppe er dog yderst begrænset i Danmark sammenlignet med de øvrige gamle EU-lande¹⁹. Mens gennemsnitligt 11% af de adspurgte i de gamle EU-lande er demotiverede med hensyn til deltagelse i læringsaktiviteter, er andelen under 1% i Danmark (Chisholm et al., 2004).

Ifølge Chisholm et al. er den væsentligste grund til tidligere at have deltaget i uddannelse blandt danskerne et ønske om at blive bedre til arbejdet. En mulighed 28% af de adspurgte har valgt (Chisholm et al., 2004). I deres undersøgelse af kvaliteten og effekten af arbejdsmarkedsuddannelserne når Jensen et al. ligeledes frem til, at godt halvdelen af deltagerne ved AMU deltog ud fra et ønske om at forbedre deres kvalifikationer i almindelighed (Jensen et al., 1999).

4. Fordelingen mellem formel, ikke-formel og uformel uddannelse

Når det gælder spørgsmålet om, hvor de lærer noget, spiller de ikke-formelle og uformelle sammenhænge en mindst lige så stor rolle for danskerne som de formelle. Ifølge den tidligere omtalte undersøgelse fra Cedefop (Chisholm et al., 2004) har 95% af de adspurgte danskere inden for de sidste tolv måneder oplevet at have lært noget i ikke-formelle og uformelle sammenhænge, mens 66% har oplevet at have lært noget i formelle sammenhænge. Selv om de ikke-formelle og uformelle læringssituationer spiller en større rolle for danskernes oplevelse af, hvor de lærer noget, end de formelle, er danskerne mere tilbøjelige til at mene, at de har lært noget i formelle sammenhænge end de øvrige europæere bortset fra islændingene.

Danskerne er samtidig blandt de europæere, der er mest tilbøjelige til at have oplevet at have

18 Undersøgelsen omfatter udelukkende uddannelse ved daghøjskoler, AMU, folkehøjskoler, VUC samt åben uddannelse.

19 Medlemslande før 1. maj 2004.

lært noget på deres arbejdsplads²⁰ i løbet af de sidste tolv måneder, enten i ikke-formelle eller uformelle situationer. Det er især mænd, der oplever at have lært noget på arbejdspladsen, hvad enten der er tale om læring i forbindelse med planlagte læringsaktiviteter som kurser ved arbejdspladsen eller uformel læring i forbindelse med snak med kolleger eller lignende (Chisholm et al., 2004).

Læring i forbindelse med udførelsen af arbejdet er da også forholdsvis udbredt i Danmark. Samlet deltager omkring 70% af arbejdsstyrken i træning i forbindelse med jobsituationen, oftest i de små virksomheder med under hundrede ansatte og især i forbindelse med nyansættelser. Det anslås, at ca. 2% af arbejdstiden bruges til læring i jobbet (*Thematic review on adult learning – Denmark background report*, 2001).

Ser man på EU som helhed, er der en tendens til, at det er de højest uddannede, der oftest oplever, at de har lært noget. Det gælder både læring i formelle sammenhænge og læring i ikke-formelle og uformelle sammenhænge, men er mest markant med hensyn til de formelle sammenhænge. Samtidig viser undersøgelsen, at de nordiske borgere er de mest aktive med hensyn til læring blandt de kortuddannede (Chisholm et al., 2004). En lignende forskel kan ikke findes for de højtuddannede. De kortuddannedes og ufaglærtes deltagelse i voksen- og efteruddannelse diskuteres nærmere nedenfor.

Spurgt om, i hvilke sammenhænge de ville foretrække at opdatere deres erhvervsmæssige kvalifikationer, siger omkring halvdelen af europæerne, at de ville foretrække uddannelse i form af organiserede kurser (Chisholm et al., 2004). Sammenlignet med de øvrige EU-lande, hører Danmark til blandt de lande, hvor flest foretrækker at opdatere deres professionelle kompetencer gennem deltagelse i organiserede kurser enten ved en uddannelsesinstitution eller på arbejdspladsen.

Ses på, hvor mange penge der bruges på uddannelse, er der ikke stor forskel på de offentlige udgifter til formel voksen- og efteruddannelse og ikke-formel voksen- og efteruddannelse. I 2002 brugte det offentlige således 3.177 mio.kr. på driften af formel²¹ voksen- og efteruddannelse sammenlignet med 2.686 mio.kr. på ikke-formel voksen- og efteruddannelse (defineret som folkeoplysning og dansk som andetsprog). Af udgifterne til formel voksen- og efteruddannelse gik ca. to tredjedele til erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse (*Arbejdsmarkedsrapport*, 2004).

Den formelle uddannelse går langt overvejende til personer i beskæftigelse, mens den ikke-formelle uddannelsesaktivitet er mere ligeligt fordelt mellem beskæftigede, ledige og aktiverede og personer uden for arbejdsstyrken. Sammenholdes med disse gruppers andel af den samlede befolkning i den erhvervsaktive alder, er der imidlertid en lille overvægt af ledige i det formelle voksen- og efteruddannelsessystem og en endnu større overvægt af ikke erhvervsaktive i de ikke-formelle uddannelser. For de beskæftigede gælder, at erhvervsrettede kurser står for knap to tredjedele af aktiviteten i forbindelse med formelle uddannelser. Blandt ledige og aktiverede er andelen for de erhvervsrettede kurser knap to femtedele og blandt personer uden for arbejdsstyrken knap en femtedel (*Arbejdsmarkedsrapport*, 2004).

Private udbydere af erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse («continuing vocational training» – CVT) spiller en relativ lille rolle i Danmark sammenlignet med situationen for de 15 gamle EU-lande som helhed. Mens næsten halvdelen (48%) af timerne til ekstern erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse for EU som helhed i 1999 blev varetaget af private kursusudbydere, var det i Danmark kun tilfældet for 19% af timerne til erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse. Danmark var dermed det EU-land, hvor private udbydere stod for den mindste andel af den erhvervsrettede voksen- og efteruddannelse (*European Social Statistics*, 2002).

20 Læring ved arbejdspladsen omfatter i den forbindelse deltagelse i kurser organiseret ved arbejdspladsen, deltagelse i udvekslingsprogrammer, perioder med vekslen mellem kurser og arbejdspladslæring, læring i arbejdet, og læring gennem snak med kolleger i pauserne m.m.

21 Omfatter ikke deltagelse i ordinære uddannelsesforløb.

5. De ufaglærtes deltagelse i voksen- og efteruddannelse

Som det fremgår af ovenstående, er de ufaglærte mindre tilbøjelige til selv at tage initiativ til deltagelse i voksen- og efteruddannelse end personer med en erhvervskompetencegivende uddannelse, ligesom det er mindre sandsynligt, at de får støtte fra en eventuel arbejdsgiver til at deltage. Det er på den baggrund ikke overraskende, at de også er mindre tilbøjelige til faktisk at deltage i voksen- og efteruddannelse.

Som omtalt ovenfor, er der en sammenhæng mellem uddannelsesniveau og deltagelse i voksen- og efteruddannelse, hvor de højest uddannede også er dem, der deltager mest i voksen- og efteruddannelse. Dette er ikke udelukkende et dansk fænomen, men en sammenhæng, der blandt andet blev fundet i samtlige lande i IALS-undersøgelsen. Ses på de nordiske lande samlet, deltog voksne med en videregående uddannelse dobbelt så ofte i efter- og videreuddannelse, som dem der havde forladt det formelle uddannelsessystem efter gymnasiet. Til sammenligning deltog personer med en videregående uddannelse, for landene i undersøgelsen som helhed, næsten fire gange så ofte i efter- og videreuddannelse som personer med en højeste uddannelse svarende til gymnasiet. Sammenhængen er desuden mindre markant i Danmark end i for eksempel Finland og Norge (Blomquist & Tuijnman, 2001).

Chisholm et al. fandt da også i deres undersøgelse, at de nordiske lande adskilte sig fra de gamle EU-lande som helhed ved en større læringsaktivitet blandt de kortuddannede (Chisholm et al., 2004). Ikke overraskende er der også en sammenhæng mellem evnen til at læse og skrive på den ene side, og deltagelse i efter- og videreuddannelse på den anden side, hvor de, der scorer bedst i testen også er dem, der deltager mest i efter- og videreuddannelse. Forskellen mindskes imidlertid, hvis der udelukkende ses på beskæftigede (Blomquist & Tuijnman, 2001).

Ud fra en analyse af IALS-undersøgelsens resultater vedrørende sandsynligheden for at deltage i uddannelse, konkluderer Holm og Jensen imidlertid, at kortuddannede i de nordiske lande relativt set i forhold til samtlige adspurgte ikke var bedre stillet end kortuddannede i andre lande. At kortuddannede i de nordiske lande deltager mere i efter- og videreuddannelse end kortuddannede i andre lande skyldes således ifølge dem selv ikke, at de relativt set tilbydes mere uddannelse til disse grupper, men derimod den generelt større andel, der deltager i efter- og videreuddannelse i Norden (Holm & Jensen, 2001).

Tuijnman og Hellström (2001) fremhæver desuden på baggrund af den nordiske analyse af IALS-resultaterne, at de nordiske lande nok er i front, når det gælder deltagelse i voksen- og efteruddannelse, men at der samtidig i de nordiske lande er store forventninger til evnen til at læse og skrive, hvilket gør det endnu vanskeligere ikke at besidde disse kvalifikationer. De konkluderer på den baggrund, at der fortsat er behov for forbedringer.

Ifølge Chisholm et al. foretrækker kortuddannede i lavstatus job at deltage i kurser i forbindelse med deres arbejde, hvis de skal opkvalificere deres erhvervsmæssige kompetencer. Samtidig er de mindre tilbøjelige til at mene, at de faktisk har lært noget på deres arbejde sammenlignet med højtuddannede i højstatus job (Chisholm et al., 2004).

6. Sammenfatning

Der bruges i Danmark knap 3% af bruttonationalproduktet på voksen- og efteruddannelse. Hovedparten kommer fra virksomheder – offentlige og private. Danske virksomheder er således blandt de virksomheder i EU, der bruger den største andel af deres samlede arbejdsudgifter til voksen- og efteruddannelse kun overgået af virksomhederne i Storbritannien. Virksomhedernes udgifter til voksen- og efteruddannelse består dels i de direkte omkostninger forbundet med deltagelsen, dels af indirekte omkostninger. En stor del af uddannelsesaktiviteten finder således sted i arbejdstiden.

Flere undersøgelser peger da også på, at danskerne generelt deltager meget i voksen- og efteruddannelse. Faktisk er danskerne blandt de europæere, der deltager mest i voksen- og efterud-

dannelse. Sammenlignet med andre deltager danskerne dog typisk i kortere uddannelsesforløb end andre.

Ikke-formelle og uformelle sammenhænge er mindst lige så væsentlige for danskernes oplevelse af, hvor de lærer noget, som formelle sammenhænge. Næsten alle danskere mener således, at de i løbet af de sidste tolv måneder har lært noget inden for ikke-formelle og uformelle sammenhænge. Danskerne er blandt andet blandt de mest tilbøjelige af europæerne til at mene, at de har lært noget på deres arbejde. Læring på arbejdet er da også forholdsvist udbredt i Danmark.

Det er imidlertid ikke alle danskere, der deltager lige meget i voksen- og efteruddannelse. Når det gælder uddannelse relateret til jobbet, er der ingen forskel på deltagelsen blandt mænd og kvinder, men ses på voksen- og efteruddannelse generelt, er der en tendens til, at kvinder oftere deltager end mænd. Dermed adskiller Danmark sig fra de fleste andre lande i OECD's undersøgelse af voksnes læse- og regnefærdigheder. I lighed med situationen i andre lande, deltager kortuddannede og ufaglærte til gengæld mindre i voksen- og efteruddannelse end andre grupper. Samtidig får ufaglærte i mindre omfang tilbudt deltagelse i voksen- og efteruddannelse af arbejdsgiveren end de højere uddannede.

Kilder

Arbejdsmarkedsrapport (2004): København: Dansk Arbejdsgiverforening.

Blomquist, I. & A. Tuijnman (2001): Patterns and distributions of adult education and training. In A. Tuijnman & Z. Hellström (Eds.), *Curious minds. Nordic adult education compared* (pp. 28-56). Copenhagen: Nordic Council of Ministers.

Brugerundersøgelse og undersøgelse af overlap på voksen- og efteruddannelsesområdet (1999): *Mål og midler i offentligt finansieret voksen- og efteruddannelse. Bilag*. København: Finansministeriet.

Chisholm, L.; A. Larson & A.-F. Mosseux (2004): *Lifelong learning: Citizens' views in close-up. Findings from a dedicated eurobarometer survey*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

European Social Statistics. Continuing vocational training survey (CVTS2). Detailed tables (2002): Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

Holm, A. T.P. & Jensen (2001): The supply of adult education and training. In A. Tuijnman & Z. Hellström (Eds.), *Curious minds. Nordic adult education compared* (pp. 57-67). Copenhagen: Nordic Council of Ministers.

Jensen, T.P.; A. Holm & L.E. Rasmussen (1999): *Kvalitet og effekt af arbejdsmarkedsuddannelserne*. København: AKF Forlaget.

Literacy in the Information Age. Final Report of the International Adult Literacy Survey (2000) Paris: OECD.

Promoting adult learning. Pre-publication draft (2005): Paris: OECD.

Privat efteruddannelse. Sammenfatningsrapport (1994): Taastrup: Dansk Teknologisk Institut.

Sørensen, M.R. (2000): *Efteruddannelse – hvem giver og hvem får?* København: Socialforskningsinstituttet.

Thematic review on adult learning – Denmark background report (OECD Background Report) (2001): Taastrup: Danish Technological Institute.

Tuijnman, A. & Z. Hellström (Eds.). (2001): *Curious minds. Nordic adult education compared.* København: Nordic Council of Ministers.

Undersøgelse af efteruddannelsespraksis i private og offentlige servicevirksomheder (2003): København: Niras Konsulenterne.